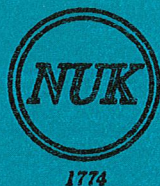

11

// 430306

November 1997

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

ISSN 0353-9237

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

7(1997)11

VSEBINA

Zakonodaja	str. 1
Splošnoizobraževalne knjižnice	str. 3
Bralno društvo	str. 17
Predstavljamo vam	str. 20
Mednarodna srečanja	str. 23
Mednarodni razpisi	str. 28
Borza dela	str. 30
Obvestila	str. 30
Priloga	str. 30

Knjižničarske novice 7(1997)11. ISSN 0353-9237. Izdala: Narodna in univerzitetna knjižnica, INDOK center/knjižnica za bibliotekarstvo, 1001 Ljubljana, Turjaška. 1, p.p. 259. Urednik: Jelka Kastelic. Uredniški odbor: mag. Melita Ambrožič, Ivan Kanič. Naklada: 670 izvodov. Cena posamezne številke: 500 SIT. Knjižničarske novice lahko naročite za pol leta (januar-junij ali julij-december) ali za celo leto (januar-december). Naročila in odpovedi pošiljajte pisмено. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje RS št. 23/179-92 z dne 16.3.1992 štejejo *Knjižničarske novice* med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Naslov uredništva: NUK, Enota za razvoj knjižničarstva, za "Knjižničarske novice", Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti (NUK::JELA).

O KNJIŽNIČNEM REŽIMU ZA AV GRADIVO

Od sprejetja zakona o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP), ki je na novo uredil razmerja med avtorji in uporabniki, sta pretekli dve leti, njegova implementacija pa je še zmerom tam, kjer je bila takoj po sprejetju. Takorekoč edini krivec za situacijo, ki vzbuja razumljivo nezadovoljstvo predvsem pri avtorjih in njihovih zastopstvih, je državna administracija - do današnjega dne ji ni uspelo pripraviti izvedbenih predpisov, na podlagi katerih bi bilo mogoče podeliti koncesije organiziranemu zastopstvu avtorjev.

Knjižnice z zakonom nimajo večjih problemov: ZASP za pisane vire namreč ne predvideva poplačil (tantiem). Edina sporna tema je že nekaj časa vprašanje tantiem iz naslova AV gradiva (video- in audiokasete, CD plošče). Zakon v 36. členu namreč določa, da so knjižnice tudi za takšno posojanje AV gradiva, ki ne cilja na ustvarjanje gospodarske koristi, dolžne plačevati ustrezno nadomestilo. Pobuda zastopstva avtorjev, da bi knjižnice kljub od izposojnin za AV gradivo plačevale triodstotne tantieme, je izzvala predlog knjižnic za spremembo ZASP v smislu ukinitve te obveznosti. Predlog je bil zavrnjen že v državnem svetu.

Razvoj situacije, ki smo mu priče, načenja najprej nekaj načelnih aspektov (v tem trenutku puščam ob strani pri nas sicer pogost, pa zato nič manj

sumljiv običaj, da se zakoni popravljajo takorekoč tik za tem, ko so bili sprejeti, pa tudi dejstvo, da zakon glede knjižničnih tantiem diskriminira avtorje pisanih del).

Prvi aspekt odpira temeljno **etično vprašanje** z zelo konkretnimi (tudi zakonskimi) posledicami, namreč ali smo v resnici tako otopeli glede osnovnih človeških pravic, med njimi glede pravice do (poštenega) plačila za (pošteno) delo, da smo - sicer v imenu javnega interesa, pa vendar - pripravljeni kratiti avtorjem pravico do tantiem (po domače, avtorji naj za knjižnice delajo zastonj), v istem trenutku pa sami tržimo z njihovimi proizvodi. S tem smo načelo "Tuje hočemo, svojega ne damo" de facto povzdignili med določila poklicne etike.

Drugi aspekt zadeva naše **obravnavanje AV gradiva**. Res je, da si je ne ravno zanemarljivo število knjižnic v izposojninah zanj našlo dodaten dohodkovni vir, katerega nastanek je povezovati z nepreglednostjo in celo nelogičnostjo tako statusno-formalnega kot finančnega modela KIS ter z njegovo nezdružljivostjo s sedanjim konceptom lokalne samouprave - vse to knjižnicam povzroča vrsto težav; res je pa tudi, da bo za izposojnino AV gradiva zelo težko najti tehtne vsebinske razloge. Zakon izrecno dovoljuje izposojanje brez privolitve avtorja (cit.) "samo v primeru, da gre za posojanje brez neposredne ali posredne gospodarske koristi". Nasprotni strani po mojem mnenju ne bo težko dokazati, da za knjižnice - kljub njihovi siceršnji neprofitni naravnosti - izposoja AV gradiva predstavlja vsaj posredno gospodarsko korist. Kot dokaz bo uporabila ravno obstoj posebnega režima za AV gradivo, ki je v nasprotju s knjižnim fondom praviloma obremenjeno z izposojnino. Protiar-

gument, ki ga je bilo slišati med kolegi, češ da se izposojnina ne prelija v plače, ampak v dejavnost, odgovarja na očitek, ki sploh ni bil izrečen, in zato zgreši cilj: gre za gospodarsko korist zavoda ne glede na to, kako se denar porabi.

Različne rešitve glede izposojnih rokov in predvsem višine izposojnin izpostavljajo vprašanje **sistemskega koncepta**, konkretno odgovora na vprašanje, ali smo - finančno - sposobni in pripravljeni na uresničitev brezplačne knjižnične ponudbe. Če tega ne zmoremo, bi bilo dobro v načelu razjasniti, kaj spada v osnovno, standardno ponudbo in kaj v nadstandard, za katerega pričakujemo bralčevo finančno participacijo, okvirne vrednosti za njeno višino, in - last, but not least - vprašanje kriterijev, po katerih izbiramo gradivo, ki je v javnem interesu.

Glede na pravni položaj obstajata po mojem mnenju **dve možni rešitvi**. Knjižnice, ki bodo AV gradivo izposojale pod posebnim režimom (izposojnine), bodo potrebovale "privolitev avtorjev", s.p. najemne pogodbe po 25. členu ZASP, kar bo pomenilo precej višji režijski strošek, vendar bodo v njem tantieme že zajete; prednost ("prednost") te rešitve bo v tem, da bodo kot enakopravne partnerke lahko dvignile izposojnino na raven profitnih izposojevalnic. Odprto ostaja vprašanje, ali je takšna rešitev brez nadaljnega združljiva s statusom javnih knjižnic; možni odgovor bi bila ustanovitev profitne izposojevalnice "v lasti" knjižnice, ki se bo (namreč izposojevalnica) seveda morala ravnati po normah in predpisih za profitno branžo. Za drugo možno rešitev pa se bodo odločile knjižnice, ki bodo AV gradivo izposojale pod istimi pogoji kot svoj siceršnji fond; te bodo zavezane samo k plačilu tantiem.

Tema je med knjižničarji doslej dvignila precej prahu (beri: ogorčenja) zaradi ne ravno premišljene poteze zastopstev avtorjev, ki so se odločila za aktiviranje tržne inšpekcije, češ da knjižnice z nižjimi izposojninami ne- lojalno konkurirajo (profitnim) izposojevalnicam. Ne glede na reševanje problema zastopstev in na vprašljivost kartelsko dogovorjenih cen bi bilo modro **predvideti razvoj situacije** in pravočasno pripraviti model za financiranje tantiem, ki/ko nas bo doletelo. Z drugimi besedami, čas je, da situacijo trezno ocenimo in si najprej (česar doslej kljub ogorčenju, ali pa ravno zaradi njega, nismo bili v stanju storiti) izračunamo, za koliko denarja sploh gre, potem pa skušamo najti rešitev.

Po Evropi je vprašanje največkrat rešeno tako, da države denar **iz naslova tantiem direktno iz proračuna** nakazujejo verificiranim agencijam (v nemškem oz. avstrijskem prostoru tkim. Verwertungsgesellschaften) - glede na višino vsote, ki v Avstriji naprimer znaša celih 8 milijonov ATS, v Nemčiji pa 18 milijonov DEM, racionalna rešitev, ki bi jo veljalo posnemati. Grobo ocenjenih 10 do 15 milijonov SIT, kar bi pokrilo vse slovenske knjižnice, ne le javnih, za ministrstvo ne more predstavljati posebnega zalogaja, bi pa v primeru, da bi ga sproti izračunavala in nakazovala vsaka knjižnica posebej, povzročilo precej dodatnega dela in stroškov.

Prepričan sem, da v atmosferi mirnega, stvarnega in konstruktivnega iskanja skupne rešitve z zastopstvi avtorjev le-teh ne bo težko prepričati o **skupnem interesu** glede AV gradiva kot sestavnega dela knjižnične ponudbe - bolj učinkovite reklame od tiste, ki namesto stroškov povzroča tantieme, si ne znam predstavljati. Bo-

jim se le, da bo precej težje umiriti situacijo in ustrezno spremeniti našo lastno strategijo, tako da bomo z njo tudi dejansko dosegli svoje cilje.

Lado Planko

SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

Posvetovanje splošnoizobra- ževalnih knjižnic **KNJIŽNICE - INFORMACIJSKA SREDIŠČA**

Bohinj, 22. in 23. september

<http://sikmb.mb.sik.si/htbin/filter/bohinj.html>

V okviru Phara je leta 1995 začel teči projekt, katerega namen je bil uvesti nekaj novih informacijskih servisov v dveh javnih knjižnicah v Romuniji in na Madžarskem. Strokovno je projekt vodila knjižnica v Essexu (Velika Britanija), organizacijsko in finančno pa Carpenter&Davies Associated iz Londona.

Kot spremljajoči projekt je Open Society Institute v okviru Regional Library Program financiral delo skupine knjižničarjev iz javnih knjižnic srednje in vzhodne Evrope, ki naj bi spremljala delo v obeh vzorčnih knjižnicah ter izkušnje in spoznanja prenesla v svoje okolje. Zadnje dejanje tega projekta je organizacija nacionalnih posvetovanj z glavno temo informacijska vloga javnih knjižnic. Nacio-

nalna posvetovanja so bila zelo različna: na Češkem kot del letnega posveta zveze bibliotekarskih društev, v Latviji, Litvi in Estoniji so organizirali eno, skupno posvetovanje, Slovenci in Hrvati pa smo se dogovorili, da si posvetovanji z istimi tujimi predavatelji sledita v istem tednu.

Organizacijski odbor smo sestavljali: Silva Novljan (NUK), Barbara Kovar (Mariborska knjižnica), Boris Jukić (Goriška knjižnica), Bojana Skrt in Breda Karun (Knjižnica Otona Župančiča). Posvetovanja so se udeležili knjižničarji iz 56 (od 60) slovenskih javnih knjižnic.

Izkazalo se je, da tema, ki nam jo določa projekt, katerega del je posvetovanje, ustreza tudi trenutnim potrebam slovenskih knjižničarjev. Od leta 1991 smo se, najprej v knjižnicah 1. in 2. skupine, po letu 1995 pa tudi v vseh ostalih, ukvarjali pretežno z avtomatizacijo - od vnašanja retrospektive, konverzij, uvajanja izposoje gradiva, do prvih korakov v Internet in naša izobraževanja so bila pretežno računalniško naravnana. Zdaj smo, vsaj večina, ta projekt zaključili in prišel je čas, ko lahko začnemo vse tehnološke možnosti, ki so nam na razpolago, vsebinsko nadgrajevati. Pa ne samo to, naučiti se bomo morali nove ponudbe pravilno izbrati glede na potrebe okolja, jih promovirati in se seveda v danih okoliščinah boriti za finančna sredstva.

O razvoju javnih knjižnic iz predvsem kulturno-rekreacijskih v informacijske centre, pri nas še nismo govorili. Ker so ta korak knjižnice v Veliki Britaniji in Skandinavskih državah pred leti že uspešno naredile, se nam je zdelo primerno, da povabimo tudi predavatelje, ki nam bodo te izkušnje lahko predstavili s primeri iz njihovih okolij. Predavali so nam:

- **Christina Tovote**, bivša knjižničarka v Mestni knjižnici Lund (Švedska), zdaj pa informacijska managerka v mestu Lund, pobudnica in prva predsednica sekcije za management v knjižnicah pri IFLI.
- **Marie Montano**, z oddelka za mednarodne stike v Bibliothèque Publique d'Information v Parizu.
- **Erkki Lounasvuori**, direktor helsinške Cable Book Library, prve knjižnice na svetu, ki se je predstavila na Internetu.
- **Robert Davies**, partner v podjetju Carpenter&Davies Associated, ki je organizacijsko vodil Pharov projekt uvajanja informacijskih servisov v knjižnicah v Romuniji in na Madžarskem.
- **Mary Rowlatt**, vodja informacijskih servisov v knjižnici Essex, eni od dveh največjih in najbolj razvitih javnih knjižnic v Veliki Britaniji.
- **Silva Novljan**, svetovalka za javne knjižnice v NUKu je imela uvodni referat, v katerem je predstavila javno knjižnico kot aktivni del družbenega informiranja. Da lahko to tudi postane, pa potrebuje informacije in znanje o pridobivanju, vrednotenju in uporabi informacij iz različnih virov.
- **Sandra Bašič**, doktorica komunikologije in **Janez Jug**, vodja knjižnice na Fakulteti za družbene vede sta z različnih vidikov govorila o načinih merjenja javnega mnenja in izvajanja anket uporabnikov in neuporabnikov.
- **Renata Šribar**, samostojna kulturna organizatorka je razgrnila nekaj marketinških mišljenjskih vzorcev, od katerih je promocija morda najzanimivejša. Ker pa gre pri promociji tudi za komuniciranje, je v zaključnem delu osve-

tilila še osnove komunikacijskega modela.

- **Igor Baš** in **Matjaž Cigrovski** iz IZUMa sta predstavila projekt Potujoča knjižnica v sistemu COBISS. Njun referat močno presega tehnično naštevanje potrebne strojne, programske in komunikacijske opreme, saj posega tudi v vsebino delovanja potujočih knjižnic in jih vključuje v mrežo stabilnih knjižnic z njihovo izobraževalno-informacijsko funkcijo.

Kot primera dveh uspešnih posebnih ponudb v javnih knjižnicah sta se predstavili:

- Borza znanja v Knjižnici Otona Župančiča z vodjo Manico Žmauc in Univerza za tretje življenjsko obdobje v Mariborski knjižnici z vodjo Mileno Perko.

Prvi dan posveta je zaključila okrogla miza **Knjižničarji sprašujemo, politiki odgovarjajo**. Moderirala jo je Silva Novljan, sodelovali pa so Franc Kramar, župan Bohinja, dr. Dušan Verbič z Ministrstva za lokalno samoupravo in mag. Lenart Šetinc, ravnatelj NUKa. Več o okrogli mizi lahko preberete v članku Silve Novljan.

Polovica udeležencev je na koncu izpolnila kratke vprašalnike, iz katerih je videti, da so bili s posvetovanjem zadovoljni in da si podobnih še želijo. Ko smo jih povprašali o temah, ki jih predlagajo za morebitno prihodnje posvetovanje, so najpogosteje omenili naslednje:

- marketing, promocijo, stike z javnostmi
- uporabo novih medijev
- management
- študij uporabnikov, ankete, metodologija raziskovanja, analiza in interpretacija
- komunikacijo, delo z uporabniki

Predvsem pa si večina želi aktivnosti v manjših skupinah (dinamičnih delavnicah), kjer bi bili predstavljeni konkretni primeri in bi imeli možnost aktivneje sodelovati.

Ne samo razširitev funkcij javne knjižnice, tudi vedno zahtevnejši uporabniki, velike družbene in politične spremembe, v katerih si mora knjižnica izboriti mesto, silijo knjižničarje v neprestano izobraževanje. V tem smislu je bilo posvetovanje koristno, prav pa bi bilo, da ne bi ostalo pri tem enkratnem podvigu skupine entuziastov.

Breda Karun

KNJIŽNICARJI SPRAŠUJEJO - POLITIKI ODGOVARJAJO

okrogla miza, Bohinj 22.9.1997

"Prepričan pa sem, da če župan ni zato, da se s knjižnico kaj stori, potem se skoraj gotovo ne bo kaj velikega zgodilo", je zapisal v svojih odgovorih na naš vprašalnik slovenjegraški župan Janez Komljanec.

Je eden redkih, ki se mu je zdelo vredno odgovoriti. Od 147 županom poslanih prošenj za odgovore na pet vprašanj o vlogi in pomenu knjižnice za lokalno skupnost in zanje osebno, smo prejeli odgovore od župana Janeza Komljanca, za kamniškega župana je odgovoril načelnik za družbene dejavnosti, za župana Brd njegov tajnik, župan Ilirske Bistrice je oblikoval odgovore skupaj s svojo knjižnico, verjetno tudi Franko Fičur, župan pirske občine. Odgovore smo prejeli

tudi od krškega župana Danila Siterja, župana Franca Šlihthuberja iz Gornjih Petrovcev, župan bohinjske občine, Franc Kramar je oblikoval odgovore skupaj s svojo svetovalko za družbene dejavnosti, odgovoril je tudi župan občine Semič, Ivan Bukovec, župan kranjske občine, Vitomil Gros je zapisal, da raje ustno kot pisno pojasni svoja stališča, župan mariborske občine Alojz Križman pa nam je odpisal, da nima časa odgovoriti.

Še nekaj misli iz teh odgovorov:

- Splošnoizobraževalna knjižnica (je) izrazito povezovalno stičišče formalnih in neformalnih oblik izobraževanja celotne strukture vseh prebivalcev. - To je (nova osrednja knjižnica in dve prenovljeni krajevni knjižnici) poleg posluha občine, ali če hočete občinske politike, predvsem zasluga delavcev knjižnice in njenega vodstva. (Janez Komljanec)
- Knjižnica naj bi prevzela predvsem naloge na področju izobraževanja ter širjenja kulture in zavesti ter oblikovanje zanačaja slovenskega naroda. - (Če bi bil direktor knjižnice) Ustanovil bi izpostavo knjižnice v Brdih. (Bogdan Marinčič, tajnik, Brda)
- Menim, da knjiga tudi v informacijski družbi ostaja osnovna nosilka duhovnega izročila. - (Če bi bil direktor knjižnice) Začel bi napadati politike, naj začno s pripravami za gradno novih prostorov. (Danilo Siter)
- (Če bi bil direktor knjižnice) Povečal bi število zaposlenih, da bi lahko bili obiskovalci primerno vodeni in takoj postreženi, podaljšal bi možnost uporabe prostorov knjižnice v študijske namene tudi v pozne ure. (Anton Kamin, načelnik, Kamnik)

- Politika lahko le strokovno utemeljene predloge poskuša hitreje realizirati tudi z ustreznimi finančnimi in drugimi podporami. - Če bi bil direktor knjižnice, bi v prvi vrsti delal na povečanju knjižnega fonda v drugi vrsti pa, da bi knjigo čimbolj približal bralcu. (Franc Šlihthuber)
- Želim poudariti velik pomen knjižnic za manjše občine. - Knjižnice bi morale prisluhniti potrebam bralcev, uporabnikov. - Okrepiti bi morale izobraževalno in informacijsko vlogo. - Poskusil bi približati knjigo v vsak dom. (Franc Kramar)
- Politik vodi politiko obnove fondov knjižnic, večanja raznih drugih dobrin, ki sovpadajo s knjižničarstvom, daje več sredstev in zahteva večjo odgovornost vseh knjižničarjev. - Pogrešam večjo zavze-manje samih knjižničarjev za razrešitev problematike. - (Če bi bil direktor) Pritegnil bi tudi vrsto sodelavcev, da bi postala knjižnica "naša", ne pa kot sedaj, ko je le "nujna". (Ivan Bukovec)

Temo smo obravnavali tudi z vabljenimi gosti na posvetovanju splošnoizobraževalnih knjižnic v Bohinju. Prišli so: Franc Kramar, župan Bohinja, dr. Dušan Verbič namesto zaradi proračuna odstotnega ministra za lokalno samoupravo, g. Grafenauerja, ravnatelj NUKa, mag. Lenart Šetinc, ne vemo, zakaj pa nista prišla župan Vitomil Gros in županja domžalske občine Cveta Zalokar- Oražem.

Podrobnejši zapis je bil potreben, saj je nazorna, čeprav ne nova, podoba odnosa slovenske politike (tudi) do njihovih knjižnic. In kaj lahko posplošim?

- Politiki bi imeli radi knjižnice in povsem se strinjajo, da so pravza-

prav neobhodno potrebne in to ne več samo za kulturo, ampak tudi za izobraževanje in informiranje. V slednje pa še ne vključujejo informacij, ki jih morajo oni oddati v knjižnico, da bodo občani svojim potrebam in potrebam okolja ustrezno informirani.

- Zakone pišejo še zmeraj brez knjižničarske stroke, tudi takrat, ko se z njimi rešujejo čisto strokovne knjižničarske zadeve.
- Zakone napišejo, premalo pa so pozorni, kako se bodo uresničevali.
- Pravila obnašanja knjižničarju pomožnih političnih služb so skupaj s potni iskanja odgovora za reševanje problema nejasna, birokratsko zapletena, opremljena bolj s poudarkom na moči uradnikov namesto na pomoči stranki.
- Prepogosto je knjižnica za politike nezanimiva, tudi za nabiranje volilnih glasov, redke obljube pa še bolj redko uresničujejo.
- Da bo knjižnica postala tudi politkova, moramo biti knjižničarji aktivnejši v predstavljanju knjižnic.

Silva Novljan

VESELE POČITNICE

- aktivno preživljanje prostega časa

Počitnice so čas brezskrbnosti in počitka. Toda otroci, ki so polni energije, se od celoletnega npora kaj hitro opomorejo, želijo si le še brezskrbnosti. Zato iščejo dejavnosti, v katerih bodo aktivni in ustvarjalni.

Pionirska knjižnica v Slovenski Bistrici je že tretje leto pripravila program aktivnega preživljanja poletnih

počitnic Vesele počitnice. Program je potekal od 30. junija do 11. julija, vsak dan (razen sobote in nedelje) od 10. do 14. ure. Program, katerega je financirala občina Slovenska Bistrica, je ponudil vrsto aktivnosti, za katere so se odločili učenci od 1. do 8. razreda, pa tudi nekaj malošolcev je prišlo. Potekal je v delavnicah, v katerih je vsak dan ustvarjalo od 20 do 30 otrok, odvisno od dejavnosti. Pri izvedbi so nam pomagali tudi zunanji sodelavci in takega sodelovanja, ter povezovanja si želimo tudi v prihodnje.

In kaj vse smo počeli? Modelirali smo z glino in papirjem, v senčnem parku smo tekmovali v športnih igrah, na orientacijskem pohodu smo razdeljeni v skupine po predhodno načrtani poti (pravo pot so začrtali na zemljevidu le tisti otroci, ki so pravilno odgovorili na vprašanja iz poznavanja mestnih znamenitosti in pomembnosti) iskali skriti zaklad in se z njim pošteno nasladkali, s priznano umetnico Danuško smo poslikavali svilene rute in robce, reševali smo miselne uganke in besedne igre, s študentom AGRFT smo bili razigrani v lutkovni delavnici, pri tem pa odkrili cel kup mladih igralških upov, v glasbeni delavnici smo z glasbenim pedagogom Marjanom Krajncem spoznavali eksotična glasbila in aktivno sodelovali v glasbenih igrah. Pohorje, ki obdaja naše mesto, slovi po starih pohorskih glažutah, zato ni slučajnost, da stoji v našem mestu tovarna steklenih izdelkov Steklo, ki se je razvila iz nekdanje tovarne gumbov. Obiskali smo jo in si natančno ogledali delovni proces proizvodnje stekla, od vroče talilne razstopine do končnega steklenega izdelka, ki dobi svojo dokončno zunanjo podobo pod spretnimi rokami dekoraterjev. Na koncu smo tudi mi odnesli s sabo nekaj nedokončanih izdelkov, katere smo sami poslikali s

posebnimi barvami za steklo. Bilo je nepozabno doživetje! Predzadnji dan našega druženja smo s slaščičarko Marijo pekli sladke dobrote, primerne za naša praznovanja rojstnih dnevor. V pomoč sta nam bili Knjiga za deževne dni in Kuharica za male in velike, ki smo si jih pred tem ogledali v knjižnici.

Zadnji dan smo povabili k sodelovanju urednika Bistriške panorame, ki nam je razložil, kako nastane glasilo in kaj mora vsebovati, da je zanimivo in privlačno. Nato smo se lotili dela in nastalo je naše Počitniško glasilo, v katero smo napisali in narisali vse, kar smo doživeli in spoznali v času našega počitniškega druženja. Za zaključek pa smo pripisali povabilo vsem tistim, ki jih letos ni bilo z nami!

Vse dni so udeleženci Veselih počitnic pisali tudi svoj dnevnik, v katerega so zapisovali svoje vtise in doživetja. Ta jim bo nekoč lep spomin na prijetno druženje v Pionirski knjižnici. Veliko smo se naučili, bili smo ustvarjalni, saj smo na hodniku pred knjižnico razstavili mnogo lepih počitniških izdelkov, predvsem pa nam je bilo prijetno in lepo.

S krajšim prispevkom na internem TV Kanalu 3 o Veselih počitniških delavnicah, ki je nastal povsem spontano med našim delom, pa smo navdušili veliko mladih gledalcev, ki so mi že sporočili, da se nam bodo prihodnje leto pridružili.

Metka Pristovnik

KNJIŽNICE IN MLADI

Oplotnica je ena izmed največjih krajevnih skupnosti v občini Slovenska Bistrica. Leži ob vznožju Pohorja, iz nje pelje pot do znamenite Osankarice. V vasi Malahorna pri Oplotnici je bila rojena slovenska pisateljica Nada Gaborovič, ki se je kasneje preselila v Maribor. Tod živi 4648 klenih Pohorcev, od tega je 1013 otrok in približno toliko tudi mladine.

Kulturno življenje krajanov ima bogato tradicijo, že v 50. letih je začela delovati tudi krajevna knjižnica z bogato knjižno zalogo. Knjižnica Josipa Vošnjaka je s pomočjo Ministrstva za kulturo za to krajevno knjižnico 1994. leta kupila nove in svetle prostore, ki po velikosti sicer ne ustrezajo standardom, po opremi pa prav gotovo.

Poleg redne dejavnosti so se z zaposlitvijo strokovne delavke začele izvajati tudi dejavnosti za otroke in mladino: pravljичne urice, knjižne uganke, literarni večeri in Pogovori na temo... za srednješolsko mladino. Prav ti se mi zdijo prijetna novost, saj v krajih, od koder se morajo dijaki voziti na šolanje v druga večja mestna središča, prav radi pozabimo na to populacijo.

Z mladimi se sestajamo vsak torek od 18³⁰ do 19³⁰ ure. Naša druženja so namenjena pogovorom na temo, ki jo sami izberejo, ker se jim zdi primerna in dovolj aktualna. Program srečanj za mesec oktober vsebuje:

– *Branje - razvedrilo ali obveza?*

Pogovarjali se bomo o bralni kulturi, o bralnih navadah srednješolcev, o primernosti za branje in o tem, kako pristopimo k vsebinski obdelavi knjige za domače branje v srednjih šolah.

– *Mladi in prosti čas*

To je tema o možnostih preživljanja prostega časa v kraju, o primernih aktivnostih in o vključevanju knjižnice v program preživljanja prostega časa.

– *Ko bom zmogel reči ne, hvala!*

Droga je družbeno zlo sodobnega časa. Tudi v življenja mladih izven mestnih središč se je vrinila. Pogovarjajmo se o njej glasno in odkrito, da nas ne bodo prehiteli grobarji-prekupčevalci in preprodajalci sladke omame. Pri pogovoru bodo sodelovali tudi strokovnjaki, ki se ukvarjajo z zdravljenjem odvisnosti.

– *Blazno resno popolni*

Naslov teme je izbran iz knjige Dese Muck, pogovor pa bo tekel o lepem vedenju, ki je pogoj uspešnega komuniciranja v javnosti.

Učni program srednjih šol vsebuje tudi 80 ur izbirnih vsebin, katere si dijaki izberejo po svoji presoji. Šole jim sicer ponudijo program dejavnosti, v katerih je večina pasivnih udeležencev. Z aktivnim sodelovanjem v obliki uvodnih referatov za Pogovore... bodo dijakom priznane učne obveze v šolah. Prednost je velika, saj bodo vsi udeleženci Pogovorov... aktivni tvorci zanimivih in aktualnih srečanj mladih, delo bo potekalo v njihovem domačem okolju, njihovo tvorno sodelovanje pa bo pripomoglo k razreševanju problemov, s katerimi se srečujejo mladi izven mestnih središč. Hkrati se bodo naučili javnega nastopanja in kritičnega pa tudi samokritičnega pristopa k reševanju problematike. Kot vodje počitniških delavnic se bodo seznanili z odgovornostjo do dela z mlajšo populacijo, ob tem pa razvijali svoje interesne sposobnosti.

Mladi so najhvaležnejši sprejemniki ponujenega in če jim nudiš zani-

mivosti, ob tem pa še veliko mero zaupanja, bodo vsa prizadevanja poplačana takrat, ko boš izvedel, da so bili napoteni v svet odraslosti po pravi poti.

Metka Pristovnik

POROČILO O SLOVENSKI AKCIJI MEDNARODNEGA KNJIŽNEGA KVIZA V LETU 1997: HRANA¹

Slovenija se je letos šestič vključila v mednarodni knjižni kviz, ki ga vsako leto pripravlja nemška ustanova za pospeševanje branja Stiftung Lesen, v Sloveniji pa ga je leta 1992 na pobudo gospe Silve Novljanove, svetovalke za SIK, prvič skupaj s sodelavci izpeljala Enota za razvoj knjižničarstva pri NUK. Letošnji vprašalnik smo zasnovali v Sloveniji; torej ga poleg naših otrok rešujejo tudi otroci iz drugih evropskih držav. To je prispevek k promociji slovenskega mladinskega knjižničarstva v mednarodnem prostoru.²

Slovenski vprašalnik je pripravila višja knjižničarka Ksenija Medved iz Knjižnice Grosuplje in sodelavci iz Pionirske knjižnice v Ljubljani, Bralne značke Slovenije, Bralnega društva Slovenije in Založbe Mladinska knji-

ga. Naslovnico je narisal slovenski akademski slikar Alojz Zorman Fojž. Prvi del kviza je bil namenjen učenecem razredne stopnje, drugi del pa učencem predmetne stopnje osnovne šole. Vključili smo več literarnih del in vprašanja, na katere so reševalci našli odgovore v ustreznih poučnih knjigah. V Pionirski knjižnici v Ljubljani smo pripravili priporočilni seznam leposlovnih in poučnih knjig, višja knjižničarka Ida Mlakar pa je (v sodelovanju z aktivom učiteljev gospodinjstva) pripravila spodbude in predloge za nadaljnje delo ob vprašalniku. Strokovne in organizacijske priprave na izvedbo slovenske akcije je vodila Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica, sodelovala pa je Bralna značka pri ZPMS, ki je organizirala tudi zaključno prireditev 6. oktobra v Ljubljani. Zavod republike Slovenije za šolstvo je tudi letos kviz priporočil vsem slovenskim osnovnim šolam, podprlo pa ga je tudi Bralno društvo Slovenije. Gmotno so akcijo podprli Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo in Mladinska knjiga, založba in tiskarna.

Glavno zaslugo, da je akcija potekala po vsej Sloveniji, pa ima 59 občinskih splošnoizobraževalnih knjižnic, ki so kviz izvedle v sodelovanju s šolskimi knjižnicami in drugimi dejavniki v svojem okolju. Letos iz objektivnih razlogov le ena od osrednjih knjižnic ni sodelovala v kvizu.

Natisnili smo 20.000 vprašalnikov. Z akcijo smo začeli sredi marca. **Zbrali smo 22.605 pravih rešitev.** Lani smo v kvizu "Otroci za boljši svet" zbrali 22.897 pravih rešitev, leta 1995 smo v kvizu "Zemlja je naš dom" zbrali 19.810 pravih rešitev, leta 1994 smo v kvizu "Branje v družinskem krogu" zbrali 8.517 pravih rešitev, leta 1993 smo v kvizu "Knjige gradijo mostove" zbrali 8.965

¹ Letošnje poročilo je delno podobno poročilu iz prejšnjih let, kot je letošnja slovenska akcija mednarodnega knjižnega kviza podobna prejšnjim kvizom. Upoštevali smo vsa poročila in odgovore na anketo, ki smo jih prejeli do 21. oktobra 1997.

² Rezultatov o letošnjem "našem" kvizu v drugih državah še ne poznamo in tudi na srečanju držav udeleženk kviza na frankfurtskem sejmu še niso vsi znani, ker kviz države izvajajo v zelo različnih terminih in jih nekatere v tem času še ne zaključijo.

rešitev, leta 1992 pa smo v kvizu "Kolumb in doba odkritij" zbrali 5.754 rešitev.

Osrednja zaključna prireditve je bila 6. oktobra v Ljubljani, na prvi dan v tednu otroka. Na zaključno prireditve so prišli prvonagrajeni izžrebani reševalci iz vseh osrednjih slovenskih SIK v spremstvu svojega šolskega knjižničarja ali knjižničarja iz SIK. Zbrali smo se na Magistratu, sprejel nas je podžupan g. Colarič, pozdravila pa sta nas tudi predsednica ZPMS ga. Vika Potočnik in predsednik Bralne značke g. Tone Partljič. Potem smo si ogledali Ljubljano, kosili v restavraciji Dairy Queen, srečanje pa smo sklenili v Domu Španskih borcev z ogledom predstave *Učna ura - rojstvo gledališke predstave*, nagrajenci so prejeli knjige, ki so jih prispevale založbe Mladinska knjiga, Karantanija, Mladika in DZS.

Iz poročil splošnoizobraževalnih knjižnic o letošnjem kvizu:

(glavne ugotovitve iz poročil, ki so vsa shranjena v Pionirski knjižnici v Ljubljani)

- iz poročil je videti, da kviz še vedno daje veliko možnosti in povezav, odvisno pa je od ljudi, kako ga promovirajo in izkoristijo v svojem okolju;
- pri organizaciji kviza so splošnoizobraževalne knjižnice izkoristile izkušnje prejšnjih let; poročajo, da kviz sicer ne prinaša nič novega, je pa pomembna oblika motiviranja, da otroke pritegnejo v knjižnico in h knjigam; pomemben je tudi pri utrjevanju vezi med splošnimi in šolskimi knjižnicami;
- otroke so vabile k reševanju kviza v svojih izposojevališčih: z razstavami ustreznih knjig - po seznamu, ki ga je pripravila Pionirska knji-

žnica, s skupinskim reševanjem, kviz so vključevale v redne in posebne prireditve čez poletje, nekatere so za reševanje kviza so pripravile posebne kotičke, posebne oblike dela in oblikovale dodatno gradivo;

- otroke so na šolah vabile k sodelovanju predvsem šolske knjižničarke, pa tudi razredni učitelji in učitelji gospodinjstva; na nekatere šolah so izpeljali zelo uspešne projekte na temo hrane, ki ponekod še vedno potekajo;
- zaključne prireditve so bile v mnogih primerih zaradi letošnje teme povezane z razstavo hrane, jesenskih pridelkov, žit in kruha, ponekod so mesili kruh in pripravljali pogrinjke; več knjižnic se je povezalo s svojimi pekarnami, aktivni kmečkih žena, lokalnimi društvi zeliščarjev; veliko knjižnic je pogostilo svoje reševalce z jabolki ipd.;
- letošnji kviz jim je bil zanimiv in vprašalnik nikakor ni bil pretežek, zaradi teme (in ker smo o kvizu poročali tudi preko aktivov učiteljev gospodinjstva) ga je veliko razrednih učiteljev in učiteljev gospodinjstva vključilo v pouk;
- vse knjižnice - podobno kot v prejšnjih letih - so se povezovale z lokalnimi mediji in pridobile sponzorje za nagrade reševalcem;
- veliko knjižnic je na zaključni prireditvi predvajalo film ali pripravilo srečanje z ustvarjalcem.

Nemška ustanova za pospeševanje branja Stiftung Lesen nas je že letos spomladi obvestila, da zaradi pomanjkanja denarja in tudi zato, ker pripravlja vrsto drugih ustrežnejših oblik motiviranja, mednarodnega knjižnega kviza ne bo več organizirala. Zato smo med vse slovenske SIK-e razdelili an-

kete, da bi ugotovili, kaj menijo o tem, ali bi nadaljevali s pripravo lastnega slovenskega kviza.

1. Naj bi v Sloveniji nadaljevali s pripravo svojega knjižnega kviza?

Večina knjižnic želi, da s kvizom nadaljujemo v prihodnjem in v vseh naslednjih letih, dokler bo še zanimanje; to je videti iz poročil SIK-ov, ki so letos izvajale kviz; med anketnimi odgovori pa jih je 51 pozitivnih in le 6 negativnih.

V kritičnih mnenjih opozarjajo, da kviz v takšni obliki kot je organiziran zdaj, mlade bralce ne spodbuja k boljšemu branju in spoznavanju nove literature, knjižnice pa obremenjuje z organizacijo in pridobivanjem sponzorjev za nagrade. Nekatere knjižnice opozarjajo, da je prevelik poudarek na nagradah; le-tem odgovarjamo, da nagrade pridobivajo same in je torej na njih samih, da to spremenijo. Veliko knjižnic pa prav v pridobivanju sponzorjev vidi dobro možnost, da opozorijo nase različna podjetja in druge dejavnike v svojem okolju.

Predavanje ga. Nataše Pirih ob začetku letošnjega kviza, 12. 3. 97 v Ljubljani, nam je povsem jasno potrdilo, da je knjižni kviz lahko učinkovit le kot vabilo v knjižnico, k določeni temi in k uporabi knjižnega gradiva za iskanje informacij, nikakor pa ne kot motivacija za branje leposlovnih knjig. Glede na to, da je knjižni kviz, kakršen že je, doslej edina oblika, ki jo izdelano in pripravljeno dobijo vse splošne knjižnice v Sloveniji, so ga nekateri knjižničarji in učitelji z lastnimi aktivnostmi vendarle uporabili tudi kot motivacijo za branje; ves čas se kaže, da ga nekateri uporabijo in izkoristijo mnogo bolj kot drugi. In ker je bil do sedaj knjižni kviz edini, je na nek način razumljivo, da so ga vsa leta izvajale vse splošne knjižnice. Sčasoma

bomo morda v Sloveniji razvili vrsto oblik, ki bodo vabile otroke v knjižnico, h gradivu in k branju; tedaj se bodo knjižnice lažje odločale, katere bodo izvajale. Nekatere knjižnice že sedaj zelo uspešno izvajajo svoje lokalne kvize; zakaj bi jih ne dvignile na državno raven? Mladinski oddelki SIK in šolske knjižnice na pobudo Pionirske knjižnice v Ljubljani ustanavljamo nagrado za najljubšo mladinsko knjigo - morda se bo ob tem izoblikovala oblika, ki bo učinkoviteje motivirala za branje.

2. Kdaj naj bi se kviz začel?

Zbrali smo pripombe iz poročil in odgovore iz vprašalnikov:

- 21 knjižnic želi, da se akcija začne podobno kot doslej, v začetku koledarskega leta in tako predstavlja ponovno spodbudo in povabilo k branju;
- 17 knjižnic želi, da se tudi kviz začne v začetku šolskega leta skupaj s povabilom k Bralni znački;
- ena knjižnica posebej poudarja, naj bi se kviz začel pred začetkom poletnih počitnic in bi bilo torej težišče reševanja v splošnih knjižnicah;
- akcija naj bi potekala le dva do tri mesece, otroci med počitnicami pozabijo, kaj so spomladi reševali.

Večina knjižnic se strinja, naj se kviz ne začne istočasno kot nova sezona Bralne značke, ker je kviz spomladi še eno povabilo h knjigam, ki ga je težko prezreti. Kviz tako premesti dve sezoni Bralne značke in obenem poveže dva praznika - ob začetku 2. april - mednarodni dan knjig za otroke, in ob koncu 17. september - dan zlatih knjig. Z zaključkom kviza ob koncu šolskega leta bi splošne knjižnice iz-

gubile eno od možnosti in vsebin, s katerimi v poletnih počitnicah vabijo otroke v knjižnico, jih zabavajo in zaposlujejo. Knjižni kviz je namreč marsikje prijetna popestritev poletnega molka.

Če se zavežemo, da bomo kviz vedno pripravili v začetku koledarskega leta (februarja) in bo tudi tema vnaprej znana, potem splošne knjižnice lahko načrtujejo, da ga bodo v spomladanskem delu predstavile predvsem v šolskih knjižnicah, imele pa bodo dovolj časa, da si za poletne počitnice pripravijo dodatne dejavnosti, delavnice ipd. Splošne knjižnice se bodo glede na svoje izkušnje odločale, kdaj predvsem ga bodo izvajale in ne nazadnje - če ga bodo sploh izvajale, saj nobena SIK ni bila niti doslej zadolžena, da ga izvaja - vse SIK smo vedno le vabili.

Potrudili se bomo, da bo na voljo večje število vprašalnikov, potrudili se bomo, da bo v njem manj napak, potrudili se bomo ... nam bo uspelo? Vsa leta vabimo knjižničarje iz drugih knjižnic, da bi se nam pridružili pri pripravi, pa se nam je šele ob letošnjem pridružila kolegica iz Grosuplja, za dolgo leto pa se nam je že javila kolegica iz Izole. Trudili in potrudili se bomo, dokler bo za kviz interes tako med knjižničarji kot med reševalci.

Zaključna prireditev v Ljubljani nikoli ne mine brez spodrsaljcev, vendar je vedno v zadovoljstvo večine udeležencev. Ob letošnji je bilo precej pripomb, da so zaključne prireditve vedno enake, skromne, nezanimive in razvlečene. Zdi se, da je to vendarle bolj občutek knjižničarjev, ki vsa leta spremljajo svoje reševalce v Ljubljano, ne pa otrok, ki imajo iz mnogih krajev le v tem primeru priložnost, da pridejo v Ljubljano zgolj zato, da si jo ogledajo. Kosilo v letošnjem Dairy Queenu

je bilo menda glede na temo kviza o zdravi hrani neprimerno, vendar večina otrok v svojih krajih vendarle nima možnosti, da bi spoznali nezdravo "fast food" ... pa jim to pravzaprav precej pomeni.

Zaključna prireditev bo iz mnogih razlogov najbrž ostala še naprej v Ljubljani. Termin zaključne prireditve se bo ustalil: vedno v petek, na zadnji dan v tednu otroka. Ker bo odslej kviz samo še slovenski, torej naša državna akcija, bomo seveda morali poskrbeti tudi za državno nagrado. Glavna državna nagrada bo vedno znana spomladi na začetku kviza, dobitnika pa bomo izžrebali na zaključni prireditvi v Ljubljani.

3. Katero temo predlagate za naslednje leto?

7 - spoznavanje Slovenije, 2 - ljudsko slovstvo in običaji, slovenski pisatelji in pesniki, slovenski znanstveniki, Oton Župančič - 120 letnica rojstva; 9 - zasvojenost med mladini; 6 - prijateljstvo, 2 - medsebojni odnosi, in še posebej odnosi med vrstniki; 2 - strpnost do bližnjega, sožitje, obnašanje, bonton; 2 - drugačnost, o življenju hendikepiranih, teme, ki jih predalga Unesco; 3 - živali, domače živali, hišni ljubljenci; 3 - zdravje, higiena; 3 - knjige, humor v knjigah, branje, pravopis; knjižnice - inf. središče, znanost, informatika, rač. Internet; 3 - promet; 2 - družine, dedki in babice (v povezavi z BZ), otroci in starši danes; 2 - ekologija, voda; 2 - veselje; 2 - prosti čas; različni narodi sveta, mir in vojna, glasba, film, likov. umetnost, odkritja, človeško telo, prazniki.

Kot vidite, so knjižnice predlagale kar precej tem, ki so jih obravnavali kvizi v prejšnjih letih, največ glasov pa je dobilo "domoznanstvo". *Naš prvi samostojni slovenski knjižni kviz v letu*

1998 bo torej namenjen spoznavanju Slovenije.

4. Med pripombami so tudi naslednji predlogi:

- kviz bi pomanjšali (format) in ga skrajšali, v njem naj bi bilo manj vprašanj in ta zavita v rebuse in križanke;
- bi morda razdelili kviz na dve starostni stopnji reševalcev - dva kviza oz. kviz na dveh polah?
- kvizu naj bi našli maskoto;
- kviz naj bi po občinah izvajali javno - (naš odgovor je: kdor tako želi, zakaj pa ne?);
- res je, da se je kviz "dobro prijel", morda se je na nek način izčrpala izvirnost spremljajočih prireditev,
- morda bi bili bolje obveščeni o poteku kviza, večj informacij tudi v medijih;
- zelo dobrodošel bi bil vprašalnik v jeziku manjšine - v italijanščini (ne bo problemov, saj se je za sodelovanje javila kolegica iz Izole).

Kot vidite, že pripravljamo slovenski kviz za leto 1998 in upamo, da ga bomo pripravili in organizirali uspešno in v zadovoljstvo vseh, še posebno pa otrok.

Še enkrat se pristrčno zahvaljujemo vsem sodelavcem in sponzorjem, ki so sodelovali v pripravi in izvedbi letošnjega kviza. Zahvaljujemo se vsem osrednjim slovenskim knjižnicam in še posebej vsem tistim knjižničarkam in knjižničarjem v njih, ki so nosilci organizacije kviza v svojem okolju. Zahvaljujemo se vsem, ki so pritegnili otroke k reševanju kviza in k branju knjig.

Tilka Jamnik

IBBY PRIZNANJA 1998

IBBY - Mednarodna zveza za mladinsko književnost podeljuje vsaki dve leti največja priznanja na področju mladinske književnosti, Andersenove nagrade, priznanja mladinskim avtorjem z uvrstitvijo na IBBY Honour List, vsako leto pa nagradi najizvirnejši in najuspešnejši program za spodbujanje branja z IBBY-Asahi Reading Promotion Award. Nagrajenci bodo proglašeni aprila 1998 na mednarodnem sejmu knjig za otroke v Bologni, svečane podelitve pa bodo septembra 1998 v New Delhiju, na 26. kongresu IBBY.

Andersenove nagrade bodo podeljene za celotni ustvarjalni opus na področju mladinske književnosti enemu od predlaganih pisateljev in enemu od predlaganih ilustratorjev. Mednarodna žirija, član katere je prvič tudi slovenski predstavnik, akademski slikar in ilustrator *Matjaž Schmidt*, bo izbirala nagrajenca med 25 predlaganimi pisatelji in 25 predlaganimi ilustratorji. Slovenska sekcija IBBY je za Andersenovo nagrado 1998 predlagala pisateljico **Svetlano Makarovič** in ilustratorko **Marijo Lucijo Stupica**.

Utemeljitev predloga za nagrado je za Svetlano Makarovič pripravil Andrej Ilc, urednik pri Založbi Mladinska knjiga, za Marijo Lucijo Stupica jo je pripravila Maruša Avguštin, likovna kritičarka. Bibliografijo mladinskih knjig obeh avtoric v slovenskem jeziku in v prevodih, seznam nagrad, razstav in člankov sta pripravili Tanja Pogačar in Darja Lavrenčič iz Pionirske knjižnice v Ljubljani. Celotni tekst je prevedla v angleški jezik Erica Johnson Debeljak. Dvanajstim članom mednarodne žirije smo morali poslati vsaj po pet originalnih knjig vsake kandidatke s prevodi vsebin. Knjige za člane žirije so

prispevale založbe Mladinska knjiga, DZS, Prešernova družba, Domus in Mladika. Svetlano Makarovič predstavljamo s knjigami: *Kosovirja na letéči žlici*. Ljubljana: DZS, 1994. (*Kosovirji*); *Cosies on the Flying Spoon*. Ljubljana: DZS, 1994. (*The Cosies*); *Mačja preja*. Ljubljana: Mladika, 1992. (*Trepetlika*); *Pekarna Mišmaš*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997. (*Svetlanovčki*); *Potepuh in nočna lučka*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995. (*Svetlanovčki*); *Škrat Kuzma dobi nagrado*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1966. (*Svetlanovčki*); *Tacamuca*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995.

Marijo Lucijo Stupica predstavljamo s knjigami: *Andersen, Hans Christian: Pastirica in dimnikar*. Ljubljana: Prešernova družba, Vrba, 1994; *Andersen, Hans Christian: Svinjski pastir*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1988. (*Velike slikanice*); *Grafenauer, Niko: Mahajana in druge pravljice o Majhnici*. Ljubljana: Domus, 1990; *Hoffmann, Ernst Theodor Amadeus: Hrestač in Mišji kralj*. Ljubljana: DZS, 1996. (*Velikanček*); *Wilde, Oscar: Srečni kraljevič*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1993.

Slovenska sekcija IBBY kandidira za uvrstitev na IBBY častno listo 1998 (IBBY Honour List) pisatelja **Borisa A. Novaka**, ilustratorja **Matjaža Schmidta** in prevajalca **Katarino Bogataj-Gradišnik** in **Janeza Gradišnika**. Priznanje je avtorju izkazano za knjigo, ki je izšla v zadnjih treh letih.

Pisatelj Borisa A. Novaka predstavlja založba DZS s knjigo: *Mala in velika luna*. Ljubljana: DZS, 1994. (*Ristanc*).

Ilustratorja Matjaža Schmidta predstavlja založba Mladinska knjiga s knjigo: *Prokofjev, Sergej Sergejevič: Peter in volk*. Ljubljana: Mladinska

knjiga, 1996. (*Cicibanov vrtljak, Velike slikanice*). Utemeljitev je napisala likovna kritičarka Maruša Avguštin.

Prevajalko Katarino Bogataj-Gradišnik in prevajalca Janeza Gradišnika predstavlja urednik založbe Mladinska knjiga Andrej Ilc s knjigo: *Hoffmann, Ernst Theodor Amadeus: Pripovedke*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1996. (*Veliki pravljicarji*).

Za izredno pomembno nagrado, IBBY-Asahi Reading Promotion Award, ki s finančnim prispevkom v višini 1 milijona jenov izkaže priznanje in da nadaljno spodbudo ustanovi, ki na izjemen način uvaja in izvaja oblike, ki spodbujajo mlade k branju, kandidira slovenska sekcija IBBY *Bralno značko pri ZPMS*. V utemeljitvi, ki jo je pripravila Tilka Jamnik, vodja Pionirske knjižnice v Ljubljani in podpredsednica Bralne značke, je poudarjena razširjenost Bralne značke, z že 37-letno tradicijo, med slovenskimi in zamejskimi šolarji, in novi projekti v gibanju v zadnjih letih, ki naj bi željo po branju razširili tudi na predšolsko mladino ter povezali v Sloveniji vse, mentorje, avtorje, založnike, strokovnjake in ustanove, kot so mladinske in šolske knjižnice, Bralno društvo, Slovenska sekcija IBBY, revija *Otrok* in knjiga in druge, ki si prizadevajo, da bi knjiga in branje postala in bila spremljevalca vseh, predvsem pa mladih, in jim odpirala svet in svetove, kot je tudi v novjšem programu gibanja z vodikom: *S knjigo v svet*.

Osrednja tema 26. kongresa IBBY bo *Peace through Children's Books*. Z velikim ponosom smo prejeli vest indijske sekcije IBBY, ki organizira kongres leta 1998 v New Delhiju, da je dr. Metka Kordigel s svojim referatom: *Mladinska književnost - posled-*

nja možnost za mir? uvrščena v plenarni del.

Tanja Pogačar

KAM S KNJIŽNICO... ...V NACIONALNI PROGRAM IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Letos se mi je ponudila priložnost, da se udeležim Letnega posveta andragoških delavcev Slovenije (v Novi Gorici 12. in 13. maja) in tretje Andragoške poletne šole v Ajdovščini (od 9. do 13. junija).

Morda se še komu dozdeva, da vse to s knjižnicami in knjižničarstvom nima kaj dosti opraviti, a tako se vsekakor dozdeva le na prvi pogled. Sam sem mnenja, da se pri nas sicer zavedamo dejstva, da je sodelovanje med knjižničarsko in andragoško stroko pomembno za obe strani, vendar s pripombo, da bi oblike sodelovanja, ki so brez dvoma že tu, kazalo utrditi in poglobiti. Poglobiti tako, da bi knjižničarji prepoznali priložnost za razvoj knjižnic v še tesnejši povezanosti z andragoško stroko, ta pa bi dokončno prepoznala enkratno vlogo knjižnice pri učenju in izobraževanju odraslih, oz. pri razvoju lokalne skupnosti in njenega kulturnega življenja.

Tako v knjižnicah skorajda nič ne vemo o tem, da se andragoška stroka že lep čas ukvarja s problematiko izobraževanja odraslih v lokalni skupnosti, kamor splošna izobraževalna knjižnica (o tej vrsti knjižnic v tekstu govorimo) po definiciji sodi. Na drugi strani pa je andragoška javnost premalo seznanjena s tem, da knjižnice že

lep čas niso več le stavbe, ki vsebujejo zbirke knjig, pač pa se spreminjajo v informacijska središča, ki nudijo prost dostop do množice informacij, zapisanih na različnih medijih, služijo kot prostor, kjer se ljudje srečujejo ne le fizično, temveč tudi s pomočjo tehnologije. Skratka, **knjižnica je že pomemben vir učenja in izobraževanja** v lastni lokalni skupnosti in ni več le ustanova, ki spodbuja k branju, čeravno je tudi to, slednje, pomembno. In takšna knjižnica se pač mora vključiti v projekt, ki sledi potrebam in razvoju njene lokalne skupnosti, saj bi bila v nasprotnem primeru potisnjena na rob dogajanj v lastnem okolju, andragogi pa bi morali "izumiti" neko novo infrastrukturo, nekaj, kar s knjižnico že obstaja. Tak razplet bi bil skrajno neugoden tako za knjižnico, kot za andragoško stroko, za lokalno skupnost pa sploh.

Trdim namreč, da lahko knjižnica kot informacijsko središče, bistveno pripomore h kvalitetnejši ponudbi na področju izobraževanja odraslih in s tem k razvoju svojega okolja. Da ne bo nesporazumov: nikakor nisem pozabil, da obstajajo ustanove, ki se z izobraževanjem odraslih ukvarjajo poklicno. Te so brez dvoma pomembne in vsaj nekatere med njimi imajo v svojem okolju (podobno kot knjižnice) tudi določeno tradicijo in ugled. Njihov pomen je v tem, da izdelujejo določene programe za izobraževanje, nudijo strokovno pomoč med izvajanjem teh programov oz. pri učenju... To je velik in nujno potreben del sistema - ni pa vse. Knjižnica, ki ni tipična izobraževalna ustanova, vsega tega ne nudi. Ponuja pa cel kup možnosti, s pomočjo katerih se ljudje seznanijo z določenimi področji (se na učenje pripravijo), oziroma spremljajo spremembe in razvoj na tistih področjih, ki jih pač zanimajo (jim omogoči,

da svoje znanje še poglobijo, razširijo svoje obzorje...). In tudi to je učenje. Tega klasične izobraževalne ustanove ne morejo ponuditi. Vsaj ne tako hitro in tako številnim uporabnikom. Dejansko lahko vidimo, da knjižnica na svoj način izpopolni ponudbo izobraževalnih ustanov.

Poglejmo si še nekaj primerov, v katerih so posamezni projekti s področja izobraževanja odraslih zaživel v knjižnicah. Dva zgledna primera sodelovanja andragoške stroke in knjižnic celo zelo dobro poznam. Prvi je Borza znanja, ki že nekaj let izjemno uspešno deluje v Delavski knjižnici (to je enota Knjižnice Otona Župančiča), drugi pa Andragoška poletna šola v Ajdovščini. V obeh primerih je ravno knjižnica tisto okolje, ki dodatno spodbuja in razvija dogajanje v obeh projektih. Seveda je res, da brez naporov posameznikov noben izmed omenjenih projektov ne bi uspel tako kot je. Trdim le, da tesna povezanost teh dveh projektov s knjižnico ni nalključna. Naslednji uspešni projekt so študijski krožki, katerih delo ravno tako nemalokrat poteka v okrilju knjižnice, pa središča za samostojno učenje in, nenazadnje, tudi razstave, delavnice in predavanja, ki se že lep čas dogajajo v knjižnicah po vsej Sloveniji in se jih udeležujejo predvsem (ali celo izključno) odrasli. Sicer pa se o tem, da vse naštetu drži, lahko prepričate v katalogu izvajalcev in programov Izobraževanje odraslih v Sloveniji, ali pa v programu dejavnosti za Teden vseživljenskega učenja.

V knjižnici torej ne gre za neposredno izvajanje različnih izobraževalnih programov, je pa tu obilo možnosti za neformalno splošno izobraževanje, neformalno izobraževanje za poklic, organizirano samostojno učenje in priložnostno učenje. Ravno tako lahko knjižnica uspešno sodeluje z izobra-

ževalnimi ustanovami pri posameznih postopkih znotraj t.i. andragoškega ciklusa. **Zaradi vsega naštetega si, po mojem mnenju, knjižnice zaslužijo svoje mesto tudi v takšnih strateških dokumentih, kot je Nacionalni program izobraževanja odraslih.**

Zato se mi zdi zelo pomembno začeti sodelovati na vseh možnih nivojih. Od tistega osnovnega pretoka informacij (obveščanja o posameznih dogodkih, vabila na strokovna srečanja...), do kompleksnejših zadev, kot je sodelovanje andragoškega in bibliotekarskega društva (morda s kako okroglo mizo, skupnim posvetom...) in še kaj.

Začetna prizadevanja že obstajajo, se pravi, so že tu. Dokaz za njihov obstoj je, poleg navedb v tekstu, tudi sam tekst, ki pa ste ga ravnokar prebrali do konca.... Bi šli še naprej?

Tomaž Pevec

Knjižnica Bežigrad se je predstavila med izvajalci izobraževanja odraslih v pregledu Izobraževanja odraslih v Sloveniji za leto 1997/1998, ki ga izdaja Andragoški center Slovenije, in sicer s **programom izobraževanja uporabnikov.**

NOVICE IZ BRALNEGA DRUŠTVA SLOVENIJE

*Čestitamo članoma BDS-
prejemnikoma priznanja za uspešno in
dobro pedagoško delo, dr. Meti Gros-
man in Jožetu Zupanu !*

Izdajateljska dejavnost

- Zavod RS za šolstvo je izdal zbor-
nik lanskega posvetovanja BDS Pouk
branja z vidika prenove, ki ga je
uredila dr. Meta Grosman.
- Slikanica Novljan/Schmidt: Pova-
bljen v knjižnico naj bi izšla do
posvetovanja BDS. Od 60 zaprosenih
so njen izid podprli S. Novljan, Delo-
Revije, NUK. **Sklep:** Stroški, ki so
večji od pridobljenih sredstev, se naj
pokrijejo s prodajo. Cena izvoda je ob
izidu in prednaročilu 800,00 SIT.
- K pripravi zloženka o spodbujanju
in razvijanju branja povabimo dr.
Božo Krakar-Vogel, dr. Sonjo Pečjak,
dr. Igorja Saksido, dr. Meto Grosman,
dr. Metko Kordigel, mag. Ano Gra-
dišar, Terezo Žerdin, Silvo Novljan in
Tilko Jamnik. Pionirsko knjižnico v
Ljubljani zaprosimo za pregled zlo-
ženka o tej temi v slovenskem prostoru,
za izbor primerov iz tujine ter za pred-
log tematske delitve zloženka po vsebi-
ni in namembnosti. Člani, ki imajo
takšno gradivo ali ga lahko pridobijo,
naj ga pošljejo na naslov društva.
- Ker je pošla je zloženka o BDS,
pripravi Silva Novljan osnutek nove in
uporabi tudi logotip BDS.

Izobraževanje

- Delavnice za vodenje društev v
Restonu sta se na stroške IRA udeležili
S. Novljan in J. Kastelic.
- Člani BDS, ki so tudi člani kuri-
kularnih komisij za prenovo OŠ in SŠ,
uveljavljajo sodobne poglede na branje
in sodelujejo v izobraževalnih oblikah,
ki potekajo v okviru prenove.

Mednarodno sodelovanje

- Dr. Sonja Pečjak, Sonja Starc in
mag. Minka Gradišar so imele referate
na 10. evropski konferenci o branju v
Bruslju.
- IDEC smo predlagali, da bi imel
delovni sestanek s seminarjem leta
2000 v Sloveniji.
- Hedvika Pavlica sodeluje s sku-
pino "Gender issues and literacy
commitee" pri IRA in vabi vse intere-
sente, da jo pokličejo, tel.: (061) 17 69
374, hkrati pa opozarja na branje IRA
strani na Internetu.
- V Sarajevo (Hatida Demirović, Bi-
blioteka grada Sarajevo) in v Skopje
(Elena Nikodinovska, Narodna in uni-
verzitetna knjižnica) smo poslali gra-
divo za pomoč pri ustanovitvi bralnih
društev v teh dveh državah.
- Tekoče vzdržujemo koresponden-
co z IRA in IDEC, občasno s hrvaškim
bralnih brustvom (njihovo glasilo Hr-
čak je dostopno v Informacijskem cen-
tru za bibliotekarstvo v NUK, kakor
tudi druga informativna glasila, npr.
vsa periodika IRA, prospekti za naro-
čanje strokovne literature) in objav-
ljamo vabila na posvetovanja v Signal-
nih informacijah, ki jih izdaja NUK.
- Dr. Meta Grosman je predlagala,
da urednikom glasil IRA priporočimo
oblikovanje posebne strani oz. rubrike
"iz Evrope". Predlagateljica pošlje
predlog IRA, S. Novljan pa na sestan-
ku IDEC v Atenah poprosi za podporo.

Spodbujanje branja

- Predsednica društva, dr. Meta Grosman je podprla delovanje in uveljavljanje Bralne značke in tudi založnike v prizadevanjih za preprečitev dodatnega obdavčenja knjige.
- Dolenjska podružnica je imela letošnje drugo srečanje v Šentrupertu, kjer je 50 udeležencev (škoda, ker niso tudi vsi člani društva!) prisluhnilo Igorju Saksidi in Mari Kralj, ko sta predstavljala delo Vide Jerajeve Iz Ljubljana čez poljane.
- Tilka Jamnik je predstavila akcijo za vključevanje starejših v bralne aktivnosti za mladino Babica in dedek pripovedujeta, ki jo vodi Pionirska knjižnica skupaj z Bralno značko Slovenije in Zvezo društev upokojencev Slovenije. BDS pozdravlja akcijo in jo je pripravljeno finančno in strokovno podpreti z izdajo zloženke, ko bodo organizatorji (Tilka Jamnik) pripravili okvirni predlog vsebine, namena in višine finančnih sredstev.
- Tilka Jamnik je predstavila namero Bralne značke Slovenije, da tudi z okroglo mizo (p)oživi gibanje za branje. V skladu s sprejetim programom dela BDS, ki je imelo prav tako predvideno organizacijo okrogle mize na to temo, bomo delo opravili kar s sodelovanjem na okrogli mizi Bralne značke Slovenije in predstavili med drugim tudi svoja stališča: Gibanje naj se nadaljuje z motiviranjem otrok za prostovoljno branje (poudarek na prostovoljnosti je pomemben še zlasti, če se izvaja s pomočjo šole). V gibanje naj se pritegne tudi otroke predšolske starosti (pozitivni zgledi Knjižnice Bežigrad, Knjižnice Ajdovščina idr.). V gibanje naj se pritegne tudi mladino jezikovnih manjšin in ji omogočiti branje v maternem jeziku. Prav tako pa naj se bralno značko razširiti med otroke s posebnimi potrebami. Pionirski knjižnici v Ljubljani predlagamo, da raz-

vije študijski oddelek za mladinsko književnost in knjižničarstvo (tudi) v informacijski oddelek, ki bo zbiral različne informacije (po obliki, vsebini, dostopnosti) s tega področja. Pri organizaciji okrogle mize ponuja pomoč dolenjska podružnica BDS.

- Silva Novljan je imela 8. septembra (mednarodni dan pismenosti) intervju na Valu 202, v Delu pa je istega dne novinar Bratož objavil večino Delu poslanih misli.

Posvetovanje Branje - skrb vseh

- Večino referatov smo že prejeli. Za povzetek prevoda referatov dveh ameriških udeležencev poskrbi dr. Meta Grosman, ki je že tudi rezervirala dvorano, učilnico in avlo, opremljeno s panoji na Filozofski fakulteti. Program je objavljen v Knjižničarskih novicah, obvestilo za Šolske razglede ter obveščanje šol je prevzela Milena Ivšek, Silva Novljan pa obveščanje dnevnega tiska pred posvetovanjem. Vse članke še enkrat vabimo na posvetovanje, sicer pa prosimo vse članke, da se vključijo v obveščanje, tudi o spremenjeni št. žiro računa **BDS 50100-678-704087**.

Program dela v letu 1998

- Poudarek v programu dela naj bi bil na ustanavljanju območnih podružnic BDS, kakršna že uspešno deluje pod predsedništvom Jožeta Zupana na Dolenjskem, in sicer z organizacijo seminarjev, območnih posvetov, na katere bomo vabili vse dejanske in potencialne članke. Prvi posvet pripravi dolenjska podružnica, ki predlaga tudi temo, zanimivo predvsem za njeno okolje, hkrati pa bo ta podružnica tudi primer možne ustanovitve podružnic za druge. V drugih območjih poiščemo kontaktne osebe in z njihovo pomočjo pripravimo posvete.

- Predlog tem za posvetovanje v letu 1999 pripravi dr. Meta Grosman.
- Člani moramo bolj kot dosedaj širiti članstvo v BDS in IRA, spodbujati nakup in uporabo publikacij društva ter udeležbo na sestankih, posvetih, seminarjih ipd. Propagandno gradivo se dobi na sedežu društva.
- Prav tako se od članov pričakuje večja zavzetost za predstavitev njihove lastne aktivnosti in za boljše obveščanje. Tudi ta zapis naj predstavijo javnosti v svojem okolju (oglasna deska, kroženje, kopiranje).

Občni zbor

- Člani se naj bi v čimvečjem številu udeležili posvetovanja, 21.- 22. 11. in skupščine BDS 22. novembra 1997 ob 12.30 uri na Filozofski fakulteti, kjer bomo: obravnavali poročilo (tudi finančno) o društvu; dopolnili statut (s člani, ki bodo formalizirali delovanje podružnic); volili upravne organe društva; sprejeli program društva za naslednje leto.

Upravne zadeve

- Komisija za izobraževalni program Zavoda RS za šolstvo je brez pojasnila odklonila uvrstitev letošnjega posvetovanja BDS v svoj program (ki pri naša udeležencem iz šol tudi točke za napredovanje v nazive).
- Ministrstvo za znanost je odklonilo uvrstitev BDS med znanstvena društva, ker po dejavnosti in njeni zahtevnosti društvo ne dosega določil njihovega pravilnika.
- IDEC nam je na našo prošnjo odobril 200 USD kot pomoč za organiziranje posvetovanja.
- ALU, ki je na našo prošnjo oblikovala predloge za logotip, nam je ceno za izbrani logotip in oblikovanje celostne podobe (pri izboru so sodelovali poleg profesorjev ALU še Silvo Videtič, Hedvika Pavlica in Silva

Novljan) znižala na 130.000 SIT. **Za sponzoriranje se najlepše zahvaljujemo!**

- Na žiro račun se stekajo sredstva članarin (trenutno imamo 102 člana) in tudi že kotizacije za posvetovanje. Odobri se odkup logotipa (cca 130.000 SIT), v pripravo posvetovanja pa naj se vključijo člani s prostovoljnim delom, da bo kaj sredstev ostalo še za izvajanje programa v prihodnjem letu. V skladu s sklepom lanskega posvetovanja morajo referenti tudi letos poravnati članarino BDS.

Razno

1. Tekoče informacije o društvenem dogajanju (za objavljanje in branje)

- Knjižničarske novice in Signalne informacije, izdaja Enota za razvoj knjižničarstva, NUK (dosegljive v knjižnicah)
- Internet:
<http://test5.skyline.net/info.htm>
- e-pošta: bralno.drustvo@nuk.uni-lj.si (če se želite vključiti, sporočite na sedež društva) Silva Novljan, in Jelka Kastelic tel. (061) 12 55 014
- Priporočamo za nakup in branje delo Approaches to teaching English in an intercultural contexts, ki ga je uredila in založila dr. Meta Grosman.
- Priporočamo (tudi aktivno) udeležbo na 11. evropski konferenci o branju, Stavanger, 1.-4.8.1999 in udeležbo na svetovnem kongresu, Ocho Rios, Jamaica, 21.-24. julija 1998.
- Članica Darinka Cuznar je razvila novo, uspešno medoto za razvijanje branja ter dobila redni termin na gorenjski TV za pogovore o branju. Interesentom sporoča svoj naslov: Tivova 8, Jesenice.
- Slovanski oddelek bernske univerze je pomagal zgraditi "kulturni most" med Velikimi Laščami in Lutzelfluhom/kanton Bern za izmenjalno predstavljanje pisateljev. Intere-

senti za spoznavanje švicarskih avtorjev in izmenjalno kulturno sodelovanje se lahko povežejo s švicarskim avtorjem, ki živi v Sloveniji, g. M. Herren, Hrib 19, 4205 Preddvor in z Ljudmilo Schmid-Šemerl, Haldenstrasse 40, 4912 Aarwangen, več informacij pa ima tudi Marija Lušin iz OŠ Primož Trubar, 1315 Velike Lašče.

Silva Novljan

**PREDSTAVLJAMO
VAM**

**FRIZIJSKI
BIBLIOBUSI IN
SREČANJE
NIZOZEMSKIH
POTUJOČIH KNJIŽNIC**

G. Cornelia Roersma, vodja potujočih knjižnic Frizije, me je povabila, naj se udeležim srečanja nizozemskih potujočih knjižnic v soboto, 20. septembra 1997 v Houtenu, v bližini Utrechta, istočasno pa bi se lahko še širše seznanila z delovanjem frizijskih potujočih knjižnic. Naši severni kolegi se sestajajo vsaki dve leti. Na srečanju pa predstavijo le najboljše bibliobuse, saj jih na Nizozemskem deluje več kot 100. Veseli so, če se njihovega festivala udeležijo tudi kolegi iz tujine, saj radi izmenjujejo izkušnje in navezujejo prijateljske stike.

Nekaj podatkov o frizijskih potujočih knjižnicah:

Frizijska bibliobusna služba ima svojo bazo v lastni veliki stavbi v predmestju Leeuwardna, ki je glavno mesto Frizije. Tu imajo skladišča knjig in knjigoveznico, vse garaže, mehanične delavnice in pisarne. Tam je tudi računalniška centrala z osmimi strokovnjaki, ki skrbijo za nemoteno delovanje avtomatizirane izposoje in za povezovanje in beleženje različnih baz podatkov, le-ti so dostopni zaposlenim in bralcem v vseh bibliobusih in v matični knjižnici, ki deluje v centru mesta.

V Friziji za 500.000 prebivalcev deluje 15 bibliobusov (dva na Mercedesovih šasijah, ostali DAF), eno vozilo za določen čas posebej opremijo (letos v srednjeveški grad), najstarejši bibliobus (osem let) pa služi samo za nadomeščanje eventualno pokvarjenih vozil. Vsi njihovi bibliobusi so enaki in sicer kamioni-vlačilci, na katerih je nameščen kontejner (cca 15m dolžine), kjer je za knjižnico veliko prostora. Vsa vozila so znotraj podobna, enak je tudi zunanji design, z enotnim, domiselnim logotipom (le-ta velja za vse javne knjižnice in bibliobuse po vsej Nizozemski).

Bibliobusi niso klimatizirani, v njih ni stranišč, nimajo faxov ali druge opreme, vse to pa zato, da ti veliki dodatni porabniki električne energije v vozilu ne bi motili delovanja avtomatiziranega poslovanja ali zniževali električne napetosti terminalom informacijske opreme.

Kajti v vseh bibliobusih imajo tudi za bralce nameščene terminale za vstop v baze podatkov o gradivu vseh frizijskih bibliobusov, tudi matične knjižnice z njenimi podružnicami in tudi možnost vstopa v internet. Sistem avtomatizacije potujočih knjižnic in dostopnosti do baz podatkov deluje

brezhibno in brez zastojev, zato so z njim vsi zelo zadovoljni - zaposleni, kakor tudi bralci.

Edina ovira poglobljenejšemu iskanju različnih podatkov iz vse širine možnosti, ki jih ima uporabnik take potujoče knjižnice, je relativno kratek čas postanka vsakega bibliobusa in omejene možnosti za postavitev več terminalov v vozilo. Čas odprtosi sicer podaljšujejo, vendarle pa se povsod izkaže, da za vse, ki bi med postankom v kraju želeli pri iskanju priti na vrsto, zmanjka časa, samo en terminal pa je premalo. Prav tu se krešejo različna mnenja strokovnjakov o tem, katere, npr. poslovne, informacije sploh bo uporabnik iskal v bibliobusu in katere bo raje pridobil v stacionirani knjižnici ali drugje, kjer bo imel več časa, več prostora, vse pa bo potekalo v mnogo mirnejšem okolju.

V frizijskih potujočih knjižnicah je 55 strokovnih in tehničnih delovnih mest, vendarle pa je skupaj tam vseh zaposlenih preko 80 ljudi. Vozniki so vsi zaposleni za polni delovni čas - 40 delovnih ur na teden, kot pri nas. Knjižničarke pa so, razen dveh, vse (37) redno zaposlene za različno število ur na teden, kar pomeni, da si delovno mesto enega izposojevalca delijo tudi po tri knjižničarke. Kot povsod po zahodni Evropi, imajo pač to možnost, da si v okviru redne zaposlitve lahko izberejo odgovarjajoče število delovnih ur na teden. Tak način dela je na Nizozemskem še posebej uveljavljen prav v knjižničarski stroki. G. Roersma me je presenetila z izjavo, da so povsod po knjižnicah, še posebej v potujočih, kjer je delo najbolj naporno, z delno zaposlenimi zelo zadovoljni, saj so le-ti v svojem skrajšanem delovnem času zares učinkoviti in delo z veseljem in odlično opravljajo.

Terensko delo v vseh frizijskih bibliobusih poteka dopoldne (od 9^h) in

popoldne (največ do 19^h), z enim ali dvema enournima odmoroma.

Sklad frizijskih potujočih knjižnic obsega cca 180.000 knjig, neknjižnega gradiva pa imajo le malo in ga skoraj ne izposojajo. Nizozemski standard za posamezno potujočo knjižnico določa, naj ima vsako vozilo vsaj 15.000 knjig lastnega knjižnega sklada (od tega v vozilu najmanj 4.000 enot).

V Friziji bibliobusi obiskujejo vsak teden 355 postajališč, postanek traja najmanj 20 minut do največ ene ure.

Kot zanimivost naj navedem, da nizozemski standardi določajo, da zaposlenim pri zunanjih temperaturah, višjih od 25°C, ni potrebno oditi na teren, saj naj bi bilo v vozilih prevroče za normalno delo, ker tam pač ni klimatskih naprav. Če knjižničarji pri teh, za Nizozemsko relativno visokih temperaturah, vseeno odidejo na teren, so upravičeni do posebnih dodatkov zaradi težavnosti delovnih pogojev.

Lani so imeli 18.368 aktivnih bralcev, njihovega obiska ne beležijo (!), izposodili so jim 603.251 knjig. Članarine in izposojnine za člane do 18 let starosti ne zaračunavajo, ostali pa plačajo minimalno članarino, sicer pa je izposoja brezplačna. Bralci knjige redno vračajo, redki zamudniki pa morajo poravnati relativno visoko zamudnino.

18. in 19. septembra 1997 sem imela v Friziji, od okolice Leeuwardna do obal severnega morja, priliko ves dan spoznavati konkretno delo na terenu. Obakrat sem potovala z drugim bibliobusom: prvi obiskuje samo osnovne šole, drugi pa vasi, zaselke in večje kmetije. Na pot sta obakrat odšla dva zaposlena, knjižničarka in voznik. Avtomatizirano registracijo izposoje in vračanja gradiva je zlahka in brez zastojev opravljal voznik, pri tem delu sem sodelovala tudi sama, knjižni-

čarka pa je prijazno svetovala pri izposoji.

Prvi dan mojega obiska na terenu so se pri izposoji zamenjali dve knjižničarki, drugi dan pa tri.

Večina odraslih uporabnikov je bibliobus obiskala popoldne, šolski bibliobus pa je bil, seveda, najbolj obiskan dopoldne. Na vprašanje, zakaj obiskujejo vasi tudi dopoldne, čeravno je bil obisk tedaj komaj omembe vreden, so mi odgovorili, da mora biti bibliobus pač čim več ur na poti.

V obeh bibliobusih me je presenetila označitev knjig - namesto UDK klasifikacije in odgovarjajoče postavitve, so imele knjige na hrbtih nalepke s piktogrami- npr, nalepka s sliko pištole = kriminalka ipd.. Enako so bile označene knjige tudi v drugih bibliobusih, oz. je enako po vsej Nizozemski. Na vprašanja, kje se najde UDK klasifikacija, sem vedno dobila enak odgovor, ta sistem je primeren zgolj za znanstvene knjižnice, ne pa za uporabnika v splošnih.

Posnemanja vredna se mi je zdela zbirka knjig (večinoma romani), namenjena starim in slabovidnim bralcem, knjige so tiskane z velikimi črkami (large print). Take knjige najde uporabnik v vsaki statični knjižnici in v vseh bibliobusih, širom Nizozemske.

Na knjige v frizijskem jeziku so povsod posebej ponosni, zato so označene s frizijsko zastavo. Ker želijo ohraniti tradicijo in še širiti uporabo tega jezika, najde bralec knjige v frizijščini v vsakem bibliobusu in v vsaki statični knjižnici. Tako je povsod vsaj tretjina od vsega sklada v frizijščini, še posebej veliko je število takih knjig za mladino, postavljene pa so med ostale, pač tja, kamor sodijo po stroki.

Oba bibliobusa sta bila dober primer informacijskega središča: s terminalom za uporabnike, z različnim periodi-

čnim tiskom za vse starosti in kategorije bralcev, dostopna je bila velika količina drobnega informativnega tiska, uporabnik pa je lahko dobil tudi številne informacije o različnih dogodkih širom Frizije, s poudarkom na lokalnem dogajanju.

Srečanje nizozemskih potujočih knjižnic, Houten, sobota, 20.9.1997

Srečanja se je udeležilo 25 bibliobusov in preko 120 udeležencev. Na ogled so bili tudi bibliobusi iz tujine: dva iz Nemčije, po eden iz Anglije in iz Francije, brez bibliobusov pa sva bila prisotna še dva tujca, poleg mene se je srečanja udeležil še kolega iz Švedske.

Letos je bilo srečanje organizirano prvič brez strokovnega-govornega dela. Razen daljšega kulturnega programa in ljubeznivega pozdrava organizatorjev (mestna knjižnica iz Houtena in delno okrožna knjižnica iz Utrechta), ni bilo govornikov. Gostitelji so bili še posebej pozorni do nas, tujih gostov.

Srečanje je potekalo ob priložnostnem prigrizku in med sproščenim pogovorom starih znancev. Pozorno smo si ogledovali zunanost in notranost nizozemskih bibliobusov, saj smo vsi prisotni predstavljali tudi žirijo, ki je izbirala najboljši nizozemski bibliobus. Poleg nas, strokovnih delavcev, so bibliobuse ocenjevali tudi otroci iz bližnje osnovne šole.

Sama sem glasovala za bibliobus štev. 5 (vsi so bili oštevilčeni), ki se mi je zaradi odlične izrabe prostora zdel še posebej zanimiv. Ta potujoča knjižnica obiskuje dve docela različni sredini: domove za ostarele in predšolske otroke hkrati. In vendarle je v njej skupaj lahko postavljen popolnoma različen sklad, - postavljen je ob stenah pa tudi na dvostranski polici, nameščeni ločeno v sredini, in ki poteka

vzdolž vsega bibliobusa. Z odličnim mehanizmom, ki je nameščen v tleh, je to dolgo polico mogoče hitro in brez težav bočno premikati, bodisi proti levi ali proti desni steni bibliobusa. Ko vozilo obišče npr. otroke, se sklad zanje nudi ob eni strani bibliobusa in na eni strani dolge sredinske police, ko obiščejo upokojence, pa srednjo dvostransko polico s pomočjo učinkovitega mehanizma spet bočno premaknejo, - in tako se odpre druga knjižnica, s popolnoma drugačno vsebino.

Najbolj, od vseh vozil, pa me je navdušil najnovejši nemški bibliobus (izdelan spomladi letos). Ta za zdaj predstavlja vzorec, zaposleni pa domnevajo, da bo izbran tudi kot zgled za vse neslednje bibliobuse v Nemčiji. V njem je izposojevalni del organiziran v treh krogih, ki so namenjeni mladini oz. leposlovju za odrasle in strokovni literaturi. Večina polic je vrtljivih in glede na namen, v treh barvah. Knjige in neknjižno gradivo je označeno in postavljeno po UDK, izbor gradiva je podoben našemu. Izraba prostora v vozilu je odlična: tam najdejo primerno mesto terminali za knjižničarja in za bralce, primeren pult za registracijo izposoje, v vozilu je vključeno tudi dovolj prostora za zaposlene (WC z umivalnico, mini kuhinja, garderoba) in nekaj skladiščnega prostora za dodatno gradivo. Zaradi posebnega sistema stropne osvetlitve je v vozilu izredno svetlo. Tehnične rešitve za zagotavljanje električne energije so odlične (seveda zelo drage).

Potujoča knjižnica št. 5 tokrat ni zmagala, pač pa je bil za najboljši nizozemski bibliobus izbran tudi tehnično, informacijsko in oblikovno odlični bibliobus iz Utrechta. Otroška žirija pa je, povsem razumljivo, za najboljšo potujočo knjižnico izbrala frizijski bibliobus, preurejen v srednjeveški grad. Z njim že od

začetka leta potujejo v srednjeveške noše oblečeni knjižničarji (enako tudi voznik) s pripovedovalci ter ilustratorji pravljic in skupaj na različne načine domiselno razveseljujejo otroke širom Frizije.

Nika Pugelj

MEDNARODNA SREČANJA

MEDNARODNO POSVETOVANJE BIOTEHNISKIH (KMETIJSKIH) DOKUMENTALISTOV IN INFORMATIKOV V ARIZONI

V začetku aprila 1997 se je v mestu Tucson, Arizona, ZDA, z naslovom "The Information Frontier: Linking People and Resources in a Changing World" odvijalo mednarodno posvetovanje (joint conference), ki je povežalo kar tri pomembna mednarodna združenja s področja biotehniške oz. kmetijske informatike in sicer U.S./Central & Eastern European Agricultural Library Roundtable (US/CEALR), United States Agricultural Information Network (USAIN) ter International Association of Agricultural Information Specialists (IAALD). Posvetovanja so se udeležili predstavniki iz 35 dežel in je bilo po številu udele-

žencev in obsegu programa verjetno največje tovrstno posvetovanje do sedaj.

Posvetovanje se je prve tri dni odvijalo kot šesta Okrogla miza (Roundtable) US/CEALR ter se je naslednje dni nadaljevalo kot skupna oz. združena konferenca (Joint Conference) USAIN /IAALD.

Združenja, ki so organizirala posvetovanje

Okrogla miza US/CEEALR je bila ustanovljena leta 1991 in je organizirala svoje prvo posvetovanje v mestu Beltsville, ZDA, kjer se ga je udeležila tudi Jugoslavija s predstavnico iz Srbije. Slovenijo so k sodelovanju povabili že na drugo posvetovanje leta 1992 v Budimpešto. Jugoslavija od takrat naprej ni bila več vabljen, leta 1994 pa se je Okrogli mizi pridružila še Hrvaska. Okrogla miza združuje Ameriško državno kmetijsko knjižnico NAL (National Agricultural Library) in centralno- ter vzhodnoevropske osrednje kmetijske knjižnice.

USAIN je ameriška kmetijska informacijska mreža in obstaja od leta 1988. Najpomembnejšo vlogo je imela pri razvoju digitalizacije kmetijskih tekstov in informacij. USAIN, ki organizira redne konference, ima kot diskusijski forum o kmetijskih zadevah vodilno vlogo pri razvoju ameriške nacionalne kmetijske informacijske politike.

IAALD je najpomembnejše svetovno združenje kmetijskih informatikov in dokumentalistov in združuje 500 strokovnjakov iz 80 držav, med njimi tudi iz Slovenije. Ustanovljeno je bilo leta 1955. Glavno poslanstvo združenja je informacijsko razvijati mednarodno izmenjavo do najrazličnejših kmetijskih dokumentov oz. podatkov. Poleg različnih posameznih publikacij združenje izdaja

tudi osrednjo mednarodno periodično publikacijo za področje kmetijske informatike z naslovom Quarterly Bulletin of IAALD.

Predstavitev programa

Prva dva dneva so se odvijali referati v sklopu Okrogle mize US/CEEALR. Glavna tema je bila predstavitev napredka oz. dvoletnega razvoja na področju kmetijskega knjižnično-informacijskega sistema vsake od dežel udeleženk. Predstavnik Slovenije, ki je na Okrogli mizi sodelovala že petič, je podal referat z naslovom Electronic Academic Research Network in Slovenia in Assistance of the Agricultural Library-information System. Kasnejša konferenca USAIN /IAALD je bila zaradi številnih predavanj ter demonstracij razdeljena v različne sekcije, tako da se je bilo udeležencem kar težko odločiti, kakšen program naj si izberejo. Tematska predavanja so se odvijala v treh dvoranh hkrati. Začela so se točno ob določeni uri in se končala skoraj do minute enako. Temu je sledil minimalni premor, da so se poslušalci lahko v tem času po svoji želji preselili v drugo dvorano poslušat drugo predavanje. Pri tem je bila seveda potrebna disciplina, saj drugače tovrstni sistem ne bi deloval. Predstavnik Slovenije je v tem delu posvetovanja na povabilo ene od organizatork Parks Library, Iowa State University, predstavil referat z naslovom Present State and Possible Future Roles of Agris in the European Library Community.

Referati že izhajajo oz. bodo izhajali v nekaterih mednarodnih revijah, zato jih tu ne bomo predstavljali, za lažjo predstavo dogajanja pa vseeno tu podajamo vsaj originalne naslove posameznih referatov ter dežele, iz

katerih so prišli avtorji posameznih referatov.

Prvi del

Prva sekcija - Planning: Managing Change:

-Enjoying the Privatisation Process and Thriving in Periods of Dramatic Change: A Case Study From the Agricultural Documentation Sector (Velika Britanija) -WAICENT: The World Agriculture Information Center (FAO) -The German Agricultural Information Network (Deutsches Agrarinformationsnetz, DAINet) (Nemčija)

Druga sekcija - Designing Information Tools:

-Adapting a Second Generation Integrated Library System (ILS) and Extending it to Users Worldwide via the Internet (Mehika) -Semi-Arid Tropical Crops Information Service (SATCRIS). A Decade Later: Impact of this Service on Agricultural Scientists (India) -AGRINET Integrated Information System (AIIS) of Sri Lanka: An Information System for Library Automation in Developing Countries (Sri Lanka)

Drugi del

Prva sekcija

-Smallholder Agriculture in Peru: Access to Information (Peru) - International Electronic Partnerships in Management of Grey Literature Elizabeth Goldberg (Kolumbija) -CAB International's CD-ROM Sponsorship Programme: Some New Initiatives Qiaoqiao Zhang and others (Velika Britanija)

Druga sekcija:

-Off the Dirt Track: Connecting Australian Beef Producers to the Internet Tricia Larner (Australia) - Improving Access to Agricultural

Information in the Rural Areas in Fiji (Fiji) -A "Web Without Frontiers": Building European Partnerships on the Internet Chris Addison (Nizozemska)

Tretja sekcija:

-Accomplishments of the U.S./Central and Eastern European Agricultural Libraries Roundtable (ZDA/Slovaška) -Progress in Computerization, Activities in Czech Republic (Česka) - Present State and Possible Future Role of AGRIS in the European Library Community (Slovenija)

Tretji del

Prva sekcija - Breakout Session:

-Federal Information Policies for Networked Information Services (ZDA)

Druga sekcija - Strategic Planning: Managing Change:

-The Value of Information in Agricultural Research (ZDA) -It's a Matter of Context: Successfully Managing the High-Tech Project (ZDA) -Why Should a Cataloging Department Hire a Metadata Specialist and, Are There Any Out There? (ZDA)

Tretja sekcija - Web Site Demonstrations:

-INFOMINE: Unique Web Resource for Agricultural Information (ZDA) - How the WWW Redefines the Role of Information Specialists Working in the Fields of Nutrition and Agriculture (Nemčija) -AgEcon Search: Research in Agricultural Economics (ZDA)

Četrty del

Prva sekcija - Building Partnerships (panel):

-Enhancing Access to Agriculture and Other Extension Materials: A Cooperative Project at Kansas State University (ZDA)

Druga sekcija - Training/Strategic Planning:

-Information Competency: It's Not Just Bibliographic Instruction Anymore (ZDA) -Case Study of Teamwork in the Reference Unit at the St. Paul Campus Central Library (ZDA)

Tretja sekcija - Designing Information Tools/Distance Education:

-Give Them What They Want: Participatory Development of a WWW Agricultural Database Collection (ZDA) -Journal Online News: Facilitating Communication on Evaluation of Subscriptions Using the World Wide Web (ZDA) -Diversity and Distance Learning: A Challenge for Distance Educators (ZDA)

Tomaž Bartol

KRATKO POROČILO O 5. MEDNARODNI KONFERENCI O MEDKNJIŽNIČNI IZPOSOJI

Mednarodna zveza knjižničarskih združenj IFLA (omenjena organizacija je v aprilu letos, skupaj s CTK, organizirala mednarodno konferenco o vlogi knjižnic pri ekonomskem razvoju in g. Graham Cornish je v svojem uvodnem govoru pohvalil CTK in Slovenijo za njen prispevek, da se je konferenca izkazala kot zelo uspešna) v sodelovanju z Danish Research Library Association in State and University Library, v času od 24. do 29. avgusta 1997 v Aarhusu na Danskem organiziralo 5. mednarodno konferenco o medknjižnični izposoji. Udeležilo se jo je skoraj dvesto

knjižničarjev ali drugih strokovnjakov, katerih delo je povezano z mednarodno izposajo in dobavo dokumentov, iz 24 držav iz Evrope, Azije, Afrike in severne Amerike. Tema konference je bila Izmenjava virov: možnosti in ovire. Tema se je izkazala kot pravilno izbrana, kajti tudi v prihodnosti bo izmenjava virov med knjižnicami po vsem svetu predstavljala pomembno in obširno področje znotraj bibliotekarske stroke.

Danes je v modernem svetu, medknjižnična izposoja in dobava dokumentov vključena med ostale običajne službe, ki jih imajo knjižnice za svoje uporabnike, s tem, da jim nudijo dostop do zbirk, tako na nacionalni kot mednarodni ravni z uporabo moderne informacijske tehnologije. Seveda povsod prav zaradi pomanjkanja telekomunikacijskih sistemov, finančnih sredstev in številnih drugih ovir, izmenjava virov še ni izvedljiva in možna.

IFLA si prizadeva zmanjševati te ovire, njen prispevek k temu je tudi uvedba IFLA kuponov pred dvema letoma. Uporaba kuponov za plačilo za medknjižnično izposajo in dobavo dokumentov ne zmanjšuje le bančnih stroškov, ampak omogoča naročanje tudi tistim knjižnicam, katerim je plačevanje s trdnimi valutami onemogočeno (mimogrede za Slovenijo je nacionalni dobavitelj IFLA kuponov CTK).

Vlogo in prispevek organizacije IFLA je v svojem referatu predstavila knjižničarka Christine Kisiedu iz Univerzitetne knjižnice iz Accre, Gana. Pred kratkim so začeli izvajati projekt s področja dobave dokumentov in medknjižnične izposoje s pomočjo nove tehnologije, za katero je financirala sredstva DANIDA, danska vladna organizacija, ki daje pomoč deželam v razvoju.

Predstavljeno je bilo še veliko drugih vidikov in problemov s področja medknjižnične izposoje in dobave dokumentov kot npr.:

- Kako oblikovati infrastrukturo za medknjižnično izposajo v knjižnicah (predstavljen je avstralski model). Avstralija je po vzoru OCLC razvila svoj sistem za medknjižnično izposajo, ki se sestoji iz 3 komponent: nacionalne bibliografske mreže, modula za medknjižnično izposajo ter imenika s podatki o knjižnicah. V skladu s prednostmi, ki jih daje danes tehnologija, nameravajo sistem posodobiti tako, da bo imel uporabnik možnost dostopa do informacij, kakor tudi do direktnega naročanja in dobave dokumentov.
- Nove tehnologije starih ne bodo izrinile, ampak bodo oboje skupaj nudile knjižničarjem v medknjižnični izposoji in njihovim uporabnikom več možnosti naročanja in dobave dokumentov. Seveda pa se bo v prihodnosti izmenjava virov v klasični obliki občutno zmanjšala.
- Prehod iz tradicionalno tiskanih gradiv, katere fizično hranijo knjižnice, na elektronska, za katera so potrebni obsežni sporazumi za licenčnine za uporabo tovrstnih informacij, zahteva temeljit premislek vseh treh vidikov izmenjave dokumentov : ekonomskega, pravnega ter seveda tudi koristi.
- V zameno danes knjižnice ustvarjajo nove elektronske informacije - posebne zbirke gradiv institucij katerim služijo. Nedvomno bodo potrebni v prihodnosti tudi sporazumi za podporo in dostop do teh gradiv.
- Avtorske pravice za informacije v digitalni ali tradicionalni obliki se

nanašajo na intelektualno lastnino. Glede kopiranja pisanih tekstov so stvari urejene, problem so elektronske publikacije. V septembru bo Evropska skupnost izdala usnutek smernic glede pravic reprodukcije elektronskih dokumentov, s katerimi se morajo seznaniti tudi knjižničarji.

Skupna vsebina referatov s konference, ki bodo natisnjeni v zborniku koncem tega leta in jih bo izdala IFLA Office for International Lending je bila, da konec 20. stoletja pomeni za knjižnice obdobje revolucije, podobno kot iznajdba tiska. V zadnjih letih smo priča vedno večji globalizaciji, zaradi hitrega razvoja komunikacijske tehnologije, kar ima in bo imelo ogromen vpliv na informacijski svet, kamor nedvomno sodijo tudi knjižnice.

Vida Močnik

JAVNE KNJIŽNICE ZA NOVO EVROPO

V glavnem mestu Madžarske je bilo v času od 25. - 27. septembra Mednarodno posvetovanje bibliotekarjev, ki sta ga organizirala Francoski Inštitut na Madžarskem in Goethejev Inštitut iz Budimpešte s finančno pomočjo Fondacije Soroš.

Na tej mednarodni konferenci so se zbrali bibliotekarji iz vse Evrope, največ pa jih je bilo iz Srednje in Vzhodne Evrope, okrog 150 udeležencev. Predavatelji so bili iz Francije, Madžarske in Nemčije. Zbrali so se najvišji strokovni bibliotekarski kadri iz omenjenih treh držav, in sicer iz javnih knjižnic in tudi iz nacionalk. Med

njimi je bila tudi vrsta predavateljev s fakultet za bibliotekarstvo.

Glavna pozornost je bila usmerjena v nove tehnologije, ki prihajajo v knjižnice in v mednarodno povezovanje knjižnic v evropskem in svetovnem (globalnem) prostoru s pomočjo Interneta. Ugotovljeno je bilo, da knjižnica v klasičnem smislu izginja in da je edina realna vizija knjižnice prihodnosti *"knjižnica brez zidov"*. V informacijski družbi ima perspektivo samo tak tip knjižnice, ki bo nudil, zagotovil in posredoval uporabnikom praktično skoraj vse informacije, ki jih le-ti potrebujejo.

Ključno vlogo pri spreminjanju knjižnic igra nenehno izobraževanje knjižničnih kadrov zaradi obvladovanja novih tehnologij in informacijskega delovanja. Bolj kot kdajkoli je bila pozornost namenjena uporabniku in dejstvu, da bodo knjižnice s svojimi kadri lahko preživele edino pod pogojem, da bodo šle v korak s časom. O tem pa bo odločal uporabnik in knjižničarski kadri sami, če bomo dovolj hitro sledili razvojnim trendom.

Kot zanimivost velja omeniti, da je bila to prva bibliotekarska konferenca v evropskem prostoru, ki ji je bila posvečena izjemna pozornost politike, tako francoski kot nemški ambasador na Madžarskem sta bila pokrovitelja sprejemov za udeležence Konference v Francoskem Inštitutu in v Nemški čitalnici Goethejevega Inštituta. Posebnost konference je bila, da je bilo to eno od prvih posvetovanj v Evropi, na katerem ni bil uradni jezik angleščina, ampak so bili uradni jeziki francoščina, madžarščina in nemščina. Ob odlični organizaciji je bilo zagotovljeno simultano prevajanje v dveh jezikih.

Iz Slovenije sta se Konference udeležila dr. Silva Novljan iz NUK-a

in Anton Praznik iz Knjižnice Otona Župančiča.

Referati bodo dosegljivi v NUK-u, v Informacijskem centru za bibliotekarstvo Enote za razvoj knjižničarstva.

Anton Praznik

MEDNARODNI RAZPISI

Iz Zavoda za odprto družbo - Slovenija smo dobili obvestilo o mednarodni konferenci, ki jo v letu 1998 organizira The American Library Association (ALA) in ki je zanimiva tudi za knjižničarje iz Slovenije. Obvestilo objavljamo v originalu.

ALA 1998 ANNUAL CONFERENCE

For the first time in its 122-year history, ALA will focus on an international theme for its annual conference, June 25 - July 2, 1998 in Washington, D.C., USA. ALA President Barbara J. Ford has selected the theme, **"Libraries: Global Reach, Local Touch"** to stress a commitment to the international sharing of information to libraries and library service throughout the world. In response to this global initiative, we hope to make our 1998 conference a truly international event. A number of special programs have been planned for the conference in or-

der to highlight the contributions of librarians internationally:

1. Call for Papers

The International Relations Round Table and the International Relations Committee of the ALA will hold a program on Monday, June 29, 1998 with the theme *"New Ways to Serve the Library User: A Global Perspective."* The program is designed to encourage a scholarly exchange of ideas among librarians from around the world in regard to library service issues. A maximum of 16 papers will be chosen for presentation. In addition, some papers will be recommended for presentation to ALA division programs. All papers accepted for presentation at the conference will be published on the ALA website. To broaden the discussion of international issues, all papers received in application for presentation (including those which were not delivered at the conference) will be considered for publication on the website.

2. Poster Sessions

The International Poster Session will provide an opportunity for librarians from around the world to highlight their libraries and to share their successful ideas, research, and programs with colleagues. The poster session will be displayed on bulletin boards with pictures, graphs, data and text used to illustrate the presentation. A committee will select from applications on a wide variety of subjects from libraries on every continent for a comprehensive global exchange of ideas.

3. International Literacy Fair

The ALA's first-ever International Literacy Fair will be held June 28, 1998 at the ALA annual conference. This event will promote a global exchange of ideas and expertise on a broad range of literacy-related topics, from the promotion of reading to children to computer literacy. This is an opportunity to apprise colleagues worldwide of literacy initiatives in your country. Activities will include booths, displays, poster sessions, speakers, and international storytelling.

Guidelines for Submission

ALA is encouraging librarians who wish to present a paper, or participate in the International Literacy Fair or poster session, to submit an application by **December 12, 1997**. Applications received after this date may be considered if there are still spaces available for participation. For more detailed information on these programs, application processes, and the ALA 1998 Annual Conference in Washington, D.C. please contact:

*The American Library Association
International Relations Office
50 E. Huron St.
Chicago, IL 60611-2795 USA
Telephone: +1-312-280-3201
Fax: +1-312-280-3256
E-mail: intl@ala.org
Internet: <http://www.ala.org>*

BORZA DELA

Delo išče **NEVENKA TERDIČ**, gimnazijski maturant z opravljenim strokovnim izpitom in enoletno prakso v vzorčni knjižnici Gimnazije Poljane v Ljubljani. Išče delo v knjižnici (najraje v srednji šoli) lahko pogodbeno, za določen ali nedoločen čas. Ostale (podrobnejše) informacije na tel.: 061/621-413.

KNJIŽNIČARKA s knjižničarskim izpitom, pridna in vestna išče zaposlitev v ljubljanski knjižnici, vključno s strokovnim izobraževanjem. Naslov: **Dolenc**, Ulica Nade Ovčakove 11, 1000 Ljubljana.

OBVESTILA

NAJLJUBŠA KNJIGA

Mladinski oddelki SIK in šolske knjižnice ustanavljamo nagrado za najljubšo knjigo, ki se bo izbirala in podeljevala v okviru mladinskih in šolskih knjižnic. Pripravljamo tudi pravilnik o nagradi. Nekaj reči moramo še doreči, sklenjeno pa je že, da bo prva svečana proglasitev ob Mednarodnem dnevu knjig za otroke, 2. aprilu 1998 v Pionirski knjižnici, enoti Knjižnice Otona Župančiča v

Ljubljani, ki v letu 1998 praznuje svojo 50-letnico.

Za informacije o nagradi se lahko obrnete na predstavnike mladinskih in šolskih knjižnic in člane žirije: Neli Tomšič (Osrednja knjižnica občine Kranj - pionirski oddelek), Breda Kočevar (SIK Črnomelj), Slavka Kristan (Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto), Ivanka Učakar (OŠ Frana Albrehta, Kamnik), Mihaela Kavčič (Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica), Špela Pahor (Matična knjižnica Izola), Darja Lavrenčič, Vojko Zadravec in Tanja Pogačar (Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica, Ljubljana).

Tanja Pogačar

Poročilo s slovenskih splošnoizobraževalnih knjižnicah v letu 1996 lahko preberete (v angleščini) tudi na Internetu:

<http://www.croydon.gor.uk/publica/>

PRILOGA

V prilogi objavljamo zanimiv zapis o **knjižnicah in knjižničnem sistemu na Danskem**, ki ga je napisala *Melita Ambrožič*.

DANSKE KNJIŽNICE IN KNJIŽNIČARSTVO

63. splošna konferenca in skupščina IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) je letos potekala na Danskem, v Københavnu, od 31. avgusta do 6. septembra 1997. Glavna tema konference je izpostavila pomen knjižnic in informacij kot dejavnikov napredka človeštva ("Libraries and information for Human Development"), podtemi pa sta se nanašali na pomen knjižnic kot informacijskih centrov oz. knjižnic kot kulturnih centrov.

Konference smo se udeležili tudi slovenski knjižničarji. Mogoče ni odveč omeniti, da imamo člane kar v štirih stalnih odborih sekcij IFLA (za nacionalne knjižnice, za katalogizacijo, za bibliografsko kontrolo in za knjižnično statistiko). Konference IFLA sem se udeležila kot članica stalnega odbora sekcije za knjižnično statistiko, na volitvah pa sem zastopala Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije. Poleg srečanj stalnega odbora za statistiko in sodelovanja pri aktivnostih, ki jih je le-ta organiziral, sem se udeležila tudi predavanj in okroglih miz, ki jih je pripravila sekcija za izobraževanje, udeležila sem se okrogle mize za vodenje knjižničnih združenj in diskusijske skupine o merjenju uspešnosti knjižnic, obiskala sem Dansko kraljevo šolo za knjižnične in informacijske znanosti, kjer smo se srečali z njenim pedagoškim osebjem ter si ogledali knjižnico, ogledala sem si Dansko nacionalno knjižnico za znanost in medicino ter t.i. Univerzitetno knjižnico,¹ zelo zanimiv dopoldne pa sem preživela v osnovni šoli Peders Lynke (in seveda tudi v njeni knjižnici). Dnevi so bili zapolnjeni od jutra do večera in lahko rečem, da je po strokovni plati bila letošnja konferenca IFLA na dokaj visokem nivoju. Danski kolegi pa so se še posebej potrudili, da smo udeleženci imeli možnost spoznati tudi njihov knjižnični sistem (pripravili so tiskana gradiva ter organizirali obiske različnih knjižnic).

V nadaljevanju bom nanizala nekaj dejstev o danskem knjižničnem sistemu, izobraževanju knjižničnih delavcev in strokovnih društvih s področja knjižničarstva. Bolj poglobljeno pa je možno dansko knjižničarstvo spoznati iz gradiv, ki so na voljo v knjižnici Enote za razvoj knjižničarstva pri NUK. Dansko knjižničarstvo nam lahko namreč v marsičem služi za vzor, njihove rešitve pa kot dokaz, da je možno marsikaj doseči, če se pozabi na ozke interese posameznih ustanov ali celo posameznikov. Kot smo lahko na vsakem koraku ugotavljali, Danci ne razpravljajo veliko o tem, kaj in kako bodo nekaj storili, ampak imajo raje konkretne rezultate. Tak pragmatičen način življenja je viden tudi v njihovem knjižničnem sistemu. Odlikujejo ga sistematičnost, urejenost in izjemna kooperativnost.

1 DANSKI KNJIŽNIČNI SISTEM

1.1 Nekaj podatkov o Danskem

Danska je umeščena na 405 otokov katerih skupna površina je 43.094,16 km², posuti pa so s 1.008 jezeri. Znan je izrek, da na Danskem nihče ne živi dlje kot 52 km od morja, kar morda tudi pojasnjuje slavno Vikinško preteklost tega naroda. Povprečna hitrost vetra znaša med 7 in 8 m na sekundo, kar je idelana hitrost za proizvodnjo električne energije. Po podatkih za 1. januar 1997 živi na Danskem 5.275.121 prebivalcev. Povprečna življenjska doba žensk je 78 let in moških 73 let. Glavno mesto Danske je København (475.000 prebivalcev).

¹ Danes deluje kot oddelek za humanistiko in družboslovje, saj se je leta 1938 del takratne univerzitetne knjižnice (znanost in medicina) preselil v nove prostore (nastali sta t.i. univerzitetna knjižnica 1 in 2). Prvotna univerzitetna knjižnica je bila najstarejša skandinavska univerzitetna knjižnica, ustanovljena leta 1482 (univerza v Københavnu je bila ustanovljena leta 1479)! Leta 1989 se je univerzitetna knjižnica združila z Dansko kraljevo knjižnico.

Značilen za danski politični sistem je enodomni parlament (Folketing) s 179 poslanci (po dva predstavljata Ferersko otočje oz. Grenlandijo) in prevlada socialno-demokratske stranke. Gre za parlamentarno monarhijo (od leta 1849 dalje), kjer zakone sprejema parlament, potrjuje pa jih kraljica Margareta II. Izvršilno oblast ima torej monarh z ministri, ki so odgovorni parlamentu. Dežela je razdeljena na mesto København in 14 okrožij oz. območij (county) razdeljenih v 273 občin. Gospodarstvo je stabilno in Danci radi poudarijo, da živijo v t.i. »welfare state«. Kraljevino Dansko (Kongeriget Denmark) sestavljajo Danska (kontinentalni del) in dve avtonomni deželi – Fererski otoki in največji otok na svetu – Grenlandija. Od leta 1951 je Danska povezana s skandinavskimi deželami v Nordijskem svetu, od leta 1973 je članica Evropske Skupnosti.

Obvezno šolanje traja na danskem devet let (v osnovno šolo vstopajo otroci s sedmim letom starosti). Srednja šola (gimnazija) traja tri leta in je osnova za vpis na univerzo oz. univerzitetni kolidž ali visoko strokovno šolo, če seveda kandidat doseže zadovoljiv uspeh. Poleg višjih gimnazij obstajajo nižje gimnazije in različne poklicne šole, ki pa ne pripravljajo kandidatov za nadaljni univerzitetni študij.

1.2 Danske knjižnice in knjižnični sistem

Danci poznajo tri glavne skupine knjižnic: splošne, znanstvene in šolske. Splošne knjižnice upravljajo občine na temelju zakonskega predpisa o splošnih knjižnicah iz leta 1964 in njegovih dopolnitev iz leta 1993. Predpis določa njihovo poslanstvo in organizacijo (vsaka občina mora imeti splošno knjižnico), finančna sredstva za njihovo delovanje pa prispevajo centralna vlada in okrožja. Znanstvene knjižnice služijo univerzam in drugim izobraževalnim ustanovam in njihove zbirke naj bi bile nadgradnja zbirk splošnih knjižnic. Šolske knjižnice so primarno namenjene učencem in učiteljem osnovnih in srednjih šol. Za dejavnost javnih knjižnic je pristojno Ministrstvo za kulturo.² Poleg javnih knjižnic obstajajo tudi privatne, ki pa dobivajo finančna sredstva iz proračuna le v primeru, da so vključene v danski knjižnični sistem. Zakonska regulativa obstaja le za splošne in šolske knjižnice, ne pa tudi za znanstvene. Enotnega zakona za področje knjižničarstva na Danskem nimajo.

▪ *Splošne knjižnice*

Splošne knjižnice so namenjene celotnemu prebivalstvu ne glede na starost, stopnjo izobrazbe, poklic itd. Vsaka lokalna enota (občina) mora imeti splošno knjižnico, ustanovi jo lahko sama ali v sodelovanju z drugo občino ali pa plačuje knjižnične storitve drugi občini. Zakon o splošnih knjižnicah, ki je trenutno v veljavi, je bil sprejet leta 1993, podrobnejša navodila pa so zapisana v predpisu ministrstva, izdanem leta 1994. Splošne knjižnice so skrb posameznih občin in še posebej njihovih izvoljenih političnih voditeljev. Občinski knjižnični sistem je običajno sestavljen iz glavne (osrednje) knjižnice in njenih enot (podružnic). Ob koncu leta 1996 je bilo na Danskem 250 splošnih knjižnic s 843 statičnimi in 57 mobilnimi enotami. V splošnih knjižnicah je zaposlenih 5.100 knjižničnih delavcev, med katerimi je 44% strokovnih delavcev in 46% pomožnega osebja. Zakonski predpis glede delavcev določa le, da mora biti direktor splošne knjižnice kvalificirani knjižničar. Splošne knjižnice financirajo v glavnem lokalni proračuni (po lokalni reformi iz leta 1970), prispevek države pa se je drastično zmanjšal (uporablja se lahko za posebne projekte, razvojno delo, sodelovanje med knjižnicami, sodelovanje v projektih Evropske skupnosti ipd.).

Danske splošne knjižnice hranijo v povprečju 6 enot knjižnega gradiva na prebivalca. Drugih vrst gradiva (zvočne knjige, video filmi, glasbeni posnetki, cd-romi, računalniški zapisi itd.) je zaenkrat manj, vendar pa se knjižnične zbirke vedno bolj dopolnjujejo tudi z njimi. Vse knjižnice obdelujejo gradivo na enak način in sicer v skladu z navodili za izdelavo danske nacionalne bibliografije. Informacijski viri pa morajo biti uporabnikom na voljo

² Več o njegovi dejavnosti lahko izvemo na <http://www.kum.dk>.

praviloma brezplačno in brez posebnih omejitev. Zakon dovoljuje zaračunavanje izposoje določenih vrst gradiv in posebnih storitev (npr. zapletene poizvedbe, poslovne informacije). Razprave o plačevanju storitev so postale zelo odmevne z uvajanjem dostopa do Interneta.

V vsaki izmed štirinajstih danskih območij obstaja posebna splošna knjižnica, ki ne izvaja le funkcij občinske knjižnice ampak tudi dodatne funkcije v zvezi z ostalimi knjižnicami svojega območja. Prve območne knjižnice so nastale leta 1914 kot povezava med manjšimi lokalnimi splošnimi knjižnicami in znanstvenimi knjižnicami, vloga območnih knjižnic pa je bila opredeljena že v zakonu iz leta 1920. Danes obstaja 14 območnih knjižnic, imenoval pa jih je minister za kulturo. Da bi knjižnica lahko delovala kot območna, mora izpolnjevati standarde glede prostora, gradiva in osebja. Financiranje območnih knjižnic je po zakonu iz leta 1993 stvar države. Državni knjižnični urad razdeljuje proračunska sredstva tako, da jih 20% razdeli v enaki višini vsem območnim knjižnicam, 80% pa glede na velikost prebivalstva na posameznem območju. Območne knjižnice imajo t.i. obvezne in neobvezne naloge. Med obvezne naloge sodi svetovanje in pomoč drugim knjižnicam, koordinacija knjižničnih storitev, povezovanje knjižnic z drugimi ustanovami ipd.

V mrežo splošnih knjižnic sodijo tudi knjižnice za posebne skupine uporabnikov. Eno izmed takšnih skupin predstavljata npr. nemška manjšina (20.000 prebivalcev) na Danskem in danska manjšina (50.000 prebivalcev) v Nemčiji, za kateri sta organizirani posebni knjižnici, njihovo delovanje po na osnovi sporazuma financirata danska in nemška vlada. Omeniti velja še Pomorsko knjižnico, ki deluje kot osrednja knjižnica za okoli 700 knjižnic na ladjah, v domovih za mornarje in v drugih ustanovah danske mornarice.

Predhodnice potujočih knjižnic so se na Danskem pojavile leta 1926, in sicer najprej v Københavnu in Gentofteju, ko so z vozovi razvažali knjige iz osrednjih knjižnic v njihove podružnice. Nekaj let kasneje pa so že začele delovati prave potujoče knjižnice, ki so posojale gradivo uporabnikom. Nemška okupacija Danske leta 1940 je povzročila ukinitvev potujočih knjižnic, ki so začele ponovno delovati šele leta 1956. Leta 1996 je na Danskem delovalo 57 potujočih knjižnic, ki so izposodile več kot 3 milijone enot gradiva. Večina knjižnic je povezanih s svojimi centralnimi knjižnicami online, kar jim omogoča iskanje po katalogih knjižnic in računalniško vodeno izposajo gradiva. Pri tem uporabljajo radijske zveze, mobilne telefone ali ISDN povezavo. Nekatere mobilne knjižnice imajo tudi povezavo z Internetom.

▪ *Znanstvene knjižnice*

Kot smo že omenili, uporabljajo Danci termin "research libraries" za akademske in specialne knjižnice, ki primarno služijo visokošolskemu izobraževalnemu in raziskovalnemu procesu, so pa dostopne tudi drugim uporabnikom. Najstarejša znanstvena knjižnica je Univerzitetna knjižnica v Københavnu, ki je bila ustanovljena 1482 kot prva skandinavska univerzitetna knjižnica, do požara leta 1728, ki jo je popolnoma uničil, pa je delovala tudi kot danska nacionalna knjižnica. Po prenovi je nacionalno funkcijo prevzela Kraljeva knjižnica, ki je postala največja knjižnica na Danskem (za javnost so jo odprli leta 1793). Prve specialne knjižnice so nastale ob koncu 18. stoletja pri upravnih enotah ter raziskovalnih in izobraževalnih ustanovah. Vse do konca 19. stoletja so obstajale izobraževalne in raziskovalne ustanove samo v glavnem mestu in je šele leta 1902 bila ustanovljena prva znanstvena knjižnica izven Københavna, v Århusu (Državna in univerzitetna knjižnica), ki je z ustanovitvijo druge univerze dobila leta 1928 tudi univerzitetne funkcije.

Zakonski predpis za področje znanstvenih knjižnic ne obstaja, vendar pa ga urejajo drugi predpisi (o univerzi, o obveznem izvodu, o splošnih knjižnicah itd.). Gre za zelo heterogeno skupino 881 knjižnic, v katero sodijo inštitutske knjižnice (pripadajo večinoma univerzitetnim ali visokošolskim raziskovalnim inštitutom), univerzitetne knjižnice, knjižnice visokošolskih in višješolskih ustanov, pa tudi nacionalna knjižnica in specialne knjižnice. Zanje sta večinoma pristojni ministrstvi za kulturo oz. za šolstvo, za specialne knjižnice pa tudi druga

ministrstva, knjižnica parlamenta pa je podrejena neposredno tej instituciji. Samostojnih je pet knjižnic: Kraljeva knjižnica, Danska nacionalna knjižnica za znanost in medicino, Državna in univerzitetna knjižnica, Univerzitetna knjižnica Odense in Knjižnica kraljeve akademije za umetnost. Te knjižnice so financirane neposredno iz proračunov ministrstev, za ostale pa prejemajo finančna sredstva njihove matične ustanove. Kriteriji za financiranje temeljijo na številu študentov, učiteljev in raziskovalcev, številu medbibliotečnih izposoj, velikosti zbirke in povprečnih cenah gradiva.

Kraljeva knjižnica je največja skandinavska knjižnica s preko 140 km polic knjižničnega gradiva (4.620.000 enot). Poleg izvajanja funkcij nacionalne knjižnice služi Univerzi v Københavnu kot univerzitetna knjižnica za področje teologije, humanistike, družboslovja in prava. Poleg glavne zgradbe v Slotsholmnu ji pripadata še dve knjižnici, ki služita v glavnem potrebam univerze (knjižnica za pravo in družboslovje v starem delu Københavna ter knjižnica univerzitetnega oddelka v Amagerju). Kraljeva knjižnica je danska nacionalna knjižnica in kot taka zbira publikacije in druga gradiva nastala na Danskem in gradivo o Danskem, pa tudi gradiva danskih avtorjev prevedena v tuje jezike. Večino gradiva pridobi na osnovi predpisa o obveznem izvodu, ki kot zavezanec trenutno določa tiskarje. Knjižnica ima tudi depozitarno funkcijo in zbira gradiva raznih mednarodnih organizacij. Kraljeva knjižnica izdeluje velik del danske nacionalne bibliografije (drugi del pripravlja Danski knjižnični center). Izvaja tudi funkcijo danskega knjižnega muzeja in glavnega arhiva za rokopise in zapise o pomembnih kulturnih osebnostih. Znotraj knjižnice deluje Danski inštitut za mednarodno izmenjavo publikacij ter za izmenjavo duplikatov gradiv.

Državna in univerzitetna knjižnica v Århusu je osrednja knjižnica za področje proučevanja množičnih medijev in hrani nacionalno zbirko tega gradiva. Njen fond šteje 2,2 milijona enot knjižničnega gradiva. Poleg tega, da služi matični univerzi, je namenjena še številnim drugim izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam v Århusu npr. Danski šoli za novinarstvo. Preden je knjižnica pridobila univerzitetno funkcijo, je že delovala kot javna in splošna knjižnica za zadovoljevanje potreb uporabnikov izven Københavna. Deluje tudi kot medbibliotečni center za vso državo, kar določa zakon o splošnih knjižnicah. Prejema en izvod tiskanih gradiv v skladu z zakonom o obveznem izvodu, vendar pa v nasprotju s Kraljevo nima muzejske funkcije ampak mora zagotavljati dostopnost omenjenega gradiva danskim splošnim knjižnicam. Skrbi tudi za tujo literaturo zanimivo za splošne knjižnice in za potrebe po informacijskih virih ter storitvah svoje univerze.

Omenili bi še **Dansko nacionalno³ knjižnico za znanost in medicino**, ki je osrednja knjižnica za ti znanstveni področji, univerzi v Københavnu pa služi kot knjižnica za področje znanosti, medicine in naravoslovja (z izjemo botanike). Omenili smo že, da je bila ustanovljena že leta 1482 kot københavnska univerzitetna knjižnica, po delitvi le-te na dve enoti se je leta 1938 preselila v svoje (nove) prostore. Kot nacionalna knjižnica za področji znanosti in medicine ne služi samo univerzi ampak tudi bolnicam, industriji, raziskovalnim ustanovam in posameznikom, ki potrebujejo informacijske vire s tega področja. Trenutno knjižnica prejema 7.500 naslovov revij v tiskani ali elektronski obliki, fond šteje preko 1, 4 enot in med drugim hrani tudi 86.000 enot gradiva natisnjene pred letom 1900. Vso gradivo je uporabnikom na voljo v prostem pristopu.

▪ Šolske knjižnice

Šolske knjižnice na Danskem pripadajo t.i. Folkeskole – osnovnim šolam in nižjim gimnazijam, služijo pa primarno potrebam učencev in učiteljev teh šol. Vsaka šola mora imeti šolsko knjižnico. Glavni namen šolskih knjižnic je podpora dejavnosti, ki jo izvaja šola in pomoč pri vsestranskem razvoju učencev. Danci poudarjajo, da so šolske knjižnice učni

³ Termin »nacionalna« uporabljam v smislu, da knjižnica izvaja določene funkcije za vso državo in torej ne zajema vseh funkcij, ki jih imajo nacionalne oz. osrednje knjižnice nekega naroda.

centri. Učenci se v njih naučijo uporabljati gradiva v neposredni povezavi s posameznimi učnimi temami oz. predmeti, naučijo se tudi iskanja informacij dostopnih v knjižničnem sistemu. Ker je šolska knjižnica del aktivnosti šole, jo lahko uporabljajo le učitelji in učenci določene šole. Uporaba storitev šolskih knjižnic je brezplačna.

Kot samostojna vrsta knjižnic so se šolske knjižnice prvič pojavile v zakonu o splošnih knjižnicah iz leta 1964, trenutno pa njihovo področje delovanja ureja zakonodaja za področje osnovnega šolstva iz leta 1993 in odredba ministrstva za šolstvo iz leta 1995. Šolske knjižnice so občinske ustanove in delujejo kot integralni deli šol. Na Danskem deluje okoli 1.700 šolskih knjižnic. Lokalne skupnosti z večimi šolami lahko ustanovijo skupno knjižnično zbirko iz katere si posamezne šole potem izposojajo gradivo.

Strokovno delo v šolski knjižnici izvaja usposobljeni učitelj, ki ga imenujejo šolski knjižničar. Poleg pedagoške izobrazbe se je dolžan udeležiti tudi dopolnilnega izobraževanja, kjer si pridobi potrebna znanja s področja knjižničarstva. Če je šola velika, lahko v knjižnici zaposlijo še pomočnika šolskega knjižničarja, ki mora biti prav tako pedagog na šoli in si pridobiti dodatna knjižničarska znanja. Zanimivo je, da se danske šolske knjižnice financirajo neposredno iz občinskih proračunov, centralizirani sistem financiranja namreč omogoča, da določene nakupe ali akcije za celotno mrežo šolskih knjižnic določene občine izpeljejo ceneje. Višina sredstev je odvisna od števila učencev, šolski sveti pa se samostojno odločajo, za nakup katerih informacijskih virov ga bodo porabili. Za razne izboljšave in razvoj lahko šolske knjižnice pridobivajo tudi državna sredstva.

Zakonski predpis določa, da morajo šolske knjižnice sodelovati s splošnimi knjižnicami na svojem lokalnem območju (npr. usklajevanje nabave gradiva, medknjižnična izposoja). To sodelovanje je bilo nekoč močno popularno. V 25% danskih lokalnih skupnostih delujejo splošne knjižnice ali njihove podružnice skupaj s šolskimi knjižnicami. Zakon o splošnih knjižnicah, ki je bil sprejet leta 1964, pa je že opozarjal, da gre v primeru združenih knjižnic za soobstoje knjižnic z različnimi poslanstvi, gradivom, uporabniki itd. in da je potrebno jasno opredeliti, komu te knjižnice služijo in na kakšen način izvajajo svoje poslanstvo.

Po danskih območjih delujejo posebni centri za učna gradiva (t.i. regionalni pedagoški centri), ki so na voljo ne le osnovnim šolam ampak tudi srednješolskemu, poklicnemu in prostovoljnemu izobraževanju. Centri morajo imeti zbirko učnih pripomočkov in gradiv, ki si jih lahko izposojajo učne ustanove na njihovem območju, zagotavljati morajo svetovalno službo za učitelje in pomoč pri pripravi učnih gradiv. Za šole in druge izobraževalne ustanove, ki nimajo lastnih knjižnic, takšni centri (proti plačilu) zagotavljajo tudi knjižnične storitve.

▪ *Kooperativni knjižnični sistem*

Za dansko knjižničarstvo je značilno sodelovanje, tako na področju medknjižnične izposoje kot tudi bibliografske kontrole. Dolžnost sodelovanja v sistemu medknjižnične izposoje je opredeljena v zakonu o splošnih knjižnicah, država pa plačuje stroške storitev knjižnicam, ki delujejo kot centri za posojanje gradiva. Državna in univerzitetna knjižnica v Århusu je npr. **center za medknjižnično izposojanje tiskanih gradiv** in takó mesto, kjer lahko splošne knjižnice naročajo potrebno literaturo. Knjižnica hrani tudi obvezni izvod vseh publikacij, tiskanih na Danskem, kot univerzitetna knjižnica in osrednja knjižnica za izobraževalne ustanove v Århusu pa skrbi tudi za nabavo ustrezne tuje literature. Za medbibliotečno izposojanje med danskimi in tujimi knjižnicami skrbi oddelk knjižnice v Københavnu.

Kot **center za medknjižnično izposojanje zvočnih knjig** deluje Danska nacionalna knjižnica za slepe. Slepí in slabovidní si lahko njena gradiva izposojajo preko svojih lokalnih splošnih knjižnic. Poskrbljeno je tudi za imigrante, ki živijo na različnih koncih Danske in prihajajo iz različnih držav – leta 1984 so ustanovili Dansko osrednjo **knjižnico za literaturo za**

priseljence. Knjižnico financira država. Poleg izposoje gradiva splošnim knjižnicam, skrbi tudi za njihovo informiranje o priseljenjih. Knjižnična zbirka obsega 125.000 enot, med katerimi je preko 10.000 enot avdio-vizualnega gradiva. Zanimiv je npr. podatek, da ima knjižnica gradivo v kar 100 različnih jezikih, največ pa v srbo-hrvaškem, turškem, arabskem, perzijskem in urdu jeziku. Gradivo si je možno izposojati samo preko splošnih knjižnic.

Da bi bila medknjižnična izposoja gradiv iz omenjenih centrov kar se da racionalna, obstajajo zelo natančna pravila o njenem poteku, ki jih vsebuje zakon o splošnih knjižnicah. Navodilo pristojnega ministrstva pa izrecno določa, da je medbibliotečna izposoja za uporabnike brezplačna, potekajo pa razprave o predlogu, da bi knjižnice zaračunavale stroške druga drugi. Zaenkrat ministrstvo za kulturo takšnemu predlogu nasprotuje.

Za danske splošne knjižnice je od leta 1968 dalje organizirana tudi skupna **repozitarna knjižnica** kot nacionalna knjižnična zbirka redko uporabljanih oz. izločenih gradiv. Knjižnica je dolžna hraniti gradivo, ki ga izločajo splošne knjižnice in ga tudi dajati v uporabo. Zbirka šteje preko 700.000 enot in je na voljo za medbibliotečno izposajo. Gradivo, ki ga ne uvrstijo v zbirko, dajo na voljo drugim knjižnicam, del pa ga pošljejo v druge države.

Zanimivo funkcijo ima **Danski knjižnični center za knjigoveške storitve** (ustanovili so ga leta 1949), ki nudi storitve knjižnicam in drugim javnim ustanovam, pa tudi privatnim firmam, združenjem in drugim organizacijam. Center ima status grosista za knjižno gradivo in torej lahko kupuje knjige pri založnikih in jih "pripravljene za uporabo" prodaja knjižnicam. Skrbi za nabavo vseh del, ki nastajajo na Danskem, vendar je za knjižnice bolj zanimiva standardna letna ponudba 3.000 naslovov del, vsak teden pa ponuja najbolj iskane naslove tako tiskanih publikacij kot informacijskih virov na drugih nosilcih zapisov. V t.i. standardno ponudbo sodijo anotacije oz. kratki opisi in ocene novih danskih knjig. Anotacije se pripravljajo za okoli 30% danskih publikacij, izdeluje jih okoli 100 knjižničarjev iz splošnih in šolskih knjižnic, ki delajo za Center prostovoljno. Za anotacije se ne zanimajo le knjižnice, ampak tudi avtorji, založniki in dnevni tisk, saj so pomembna osnova za odločitev o nabavi določenega gradiva.

V zvezi s sodelovanjem na področju danske bibliografije bi omenili **Danski knjižnični center** (DBC), ki ima štiri temeljne funkcije: bibliografska obdelava gradiva, publiciranje bibliografij, izdajanje drugih publikacij in prodaja knjižničnih gradiv. DBC deluje kot samostojna firma, ki ima dva dela – DBC in DBC Media. Prvi je zadolžen za bibliografsko dejavnost ter delovanje, razvoj in nadzor nad DanBib – skupnim online katalogom. Lastnikov je več (država, lokalna skupnost, privatna družba). Drugi del – DBC Media je zadolžen v glavnem za izdelavo in prodajo knjižničnih gradiv (zvočne knjige, zvočni zapisi, video filmi, multimedija itd.) in knjižnične opreme, ima pa prav tako več lastnikov, z izjemo države, ki ne želi biti vključena zaradi izključno komercialnega poslovanja centra. DBC po dogovoru z Ministrstvom za kulturo skrbi za precejšeni del nacionalne bibliografske obdelave (Danska nacionalna bibliografija: knjige, zvočni in vizualni zapisi, članki, revije; Grenlandska nacionalna bibliografija: knjige).⁴ Center izvaja katalogizacijo za splošne in šolske knjižnice, ki jo glede na število prebivalcev plačujejo lokalne skupnosti (t.i. prispevek za obdelavo gradiva).

DanBib je kooperativni bibliografski sistem v katerem sodelujejo knjižnice različnih tipov in omogoča vzajemno obdelavo knjižničnih zbirk in izvajanje drugih knjižničnih storitev (bibliografski zapisi so izdelani na osnovi DanBib MARC formata, kataloška pravila temeljijo na AACR). Bibliografska zbirka vsebuje preko 10 milijonov bibliografskih zapisov s približno

⁴ Kraljeva knjižnica pripravlja bibliografijo danske periodike, kartografskega gradiva in glasbenih zapisov, bibliografijo Danio Polyglotto (gradivo o Danskem nastalo v drugih državah in v drugih jezikih), bibliografijo vladnih publikacij (Impressa Publica Regni Danici) in bibliografijo na danskem tiskanih prevedenih del (Index Translationum). Je tudi danski ISSN in ISMN center.

21 milijoni lokacijskimi podatki. Razvoj sistema nadzoruje svet direktorjev DBC, v katerem so zastopani lastniki firme, odločitev pa ne morejo sprejemati brez soglasja države in lokalnih skupnosti. Možnosti vpliva imajo tudi uporabniki, saj obstajajo štirje strokovni odbori in skupščina uporabnikov, DBC pa redno vabi predstavnike uporabnikov in knjižnic na razgovore o razvojnih načrtih.

▪ *Državni knjižnični urad*

Državni knjižnični urad, ki ga vodi državni knjižničar, je osrednje telo na vladni ravni, pristojno za zadeve povezane s knjižničarstvom. Zanj je pristojno ministrstvo za kulturo. Urad je nastal leta 1990, ko sta se združili dve instituciji – Državni inšpektorat za splošne knjižnice in Urad državnega knjižničarja. Državni knjižnični urad je vladno svetovalno telo in sicer za vsa vprašanja, ki se nanašajo na knjižnice, je pa tudi svetovalno telo za knjižnice (tako za strokovno problematiko kot za tolmačenje knjižničarske zakonodaje in zakonodaje s področja avtorskih pravic).

Urad izvaja tudi funkcijo koordinatorja danskega knjižničnega sistema, kar pomeni, da predpisuje enoten način obdelave gradiva in izdaja navodila glede medknjižnične izposoje ter zbira podatke (knjižnična statistika) o delovanju danskih knjižnic. Koordinira sodelovanje Danske v mednarodnem prostoru in še posebej udeležbo v projektih Evropske skupnosti. Ena glavnih nalog urada je skrb za denarna povračila danskim avtorjem, prevajalcem, skladateljem in ilustratorjem za uporabo njihovih del v splošnih in šolskih knjižnicah, knjižnicam pa nudi pravne nasvete glede izposoje glasbenih del, filmov in elektronskih zapisov (nov zakon o avtorskih pravicah je bil sprejet leta 1995). Naslednja naloga urada je razdeljevanje sredstev iz Razvojnega sklada za inovativne in razvojne projekte splošnih in šolskih knjižnic.

Državni knjižnični urad deluje s pomočjo različnih odborov in svetov npr. odbora za splošne knjižnice in za znanstvene knjižnice, državni bibliografski svet, odbor za elektronske knjižnične kataloge, odbor za financiranje itd. Posebna skupina se ukvarja s sodelovanjem s knjižničnim programom Evropske Skupnosti in svetovalnim odborom, ki deluje v okviru Ministrstva za znanost in tehnologijo.

▪ *Zakon o obveznem izvodu*

Institut obveznega izvoda naj bi zagotavljal ohranitev nacionalne produkcije čimvečjega dela informacijskih virov za bodoče rodove. Že od leta 1697 so bili danski založniki, od leta 1703 pa tudi danski tiskarji zadolženi za brezplačno oddajanje obveznih izvodov tiskanih gradiv. Po predpisih iz let 1927 in 1939 je obvezni izvod zajemal tiskane publikacije, ni pa predpisov obvezno zbiranje gradiv, razmnoženih na drugačen način (npr. Kopirana gradiva) ali pa računalniških zapisov, avdio-vizualnega gradiva itd. Iz leta v leto je bila zato močnejše prisotna potreba po novem predpisu o obveznem izvodu in končno -- letos je danski parlament sprejel Zakon o obveznem izvodu publikacij. Kriterij za obvezni izvod ni več način izdelave določenega dela (npr. tiskanje) ampak založništvo (publiciranje) dela. S tem so zajeti npr. tudi glasbeni zapisi, video zapisi, elektronske publikacije, fotografije, mikrofiši in mikrofilmi. Filmsko produkcijo zbira Nacionalni filmski muzej, posnetke radijskih in televizijskih oddaj pa državni arhiv za množične medije v Državni in univerzitetni knjižnici (področje ureja posebna zakonodaja).

Glede na prejšnje zakone so tiskarji pošiljali obvezne izvode v Kraljevo knjižnico in Državno in univerzitetno knjižnico. Dodatni (brezplačni) izvod kateregakoli dela je lahko zahtevala tako Kraljeva knjižnica kot tudi Danska nacionalna knjižnica za znanost in medicino. Po novem zakonu te ugodnosti ne bo več, založniki bodo morali oddati le dva izvoda publikacij, in sicer na eno mesto, od koder se bo potem glede na vrsto gradiva

distribuiralo na ustrezno mesto – večinoma v Kraljevo knjižnico ali pa v Državno in univerzitetno knjižnico. Nov zakon o obveznem izvodu bo stopil v veljavo 1.1.1998.

2. KRALJEVA ŠOLA ZA KNJIŽNIČNE IN INFORMACIJSKE ZNANOSTI

Za izobraževalno, raziskovalno in delno tudi svetovalno delo na področju knjižničarstva, dokumentalistike in informacijske dejavnosti je na Danskem zadolžena Kraljeva šola za knjižnične in informacijske znanosti⁵, ki deluje v Københavnu. Na Danskem je to edina visokošolska ustanova s tega področja. Za izvajanje njene dejavnosti skrbi 150 zaposlenih, letni proračun znaša okoli 70 milijonov danskih kron⁶, vodi jo direktor Ole Harbo.

Najprej je strokovno usposabljanje oz. izobraževanje danskih knjižničarjev potekalo v ZDA, so pa bili različni tečaji za knjižničarje na Danskem organizirani že od leta 1910 dalje. Prva knjižnična šola je bila ustanovljena leta 1918, leta 1920 pa je bila priključena na novo imenovanemu državnemu inšpektoratu za splošne knjižnice in je izobraževala kadre izključno za splošne knjižnice. Šola je postala samostojna ustanova leta 1956, od takrat dalje je izobraževala še kadre za znanstvene knjižnice. Oddelek v Aalborgu je bil ustanovljen leta 1973, kar je šoli omogočilo prostorsko in tudi programsko širitev. Njeno sedanjo strukturo, organizacijo, upravljanje in dejavnost opredeljuje zakonski akt iz leta 1985 in iz njega izhajajoča navodila ministrstva za kulturo, ravno letos pomladi pa je prišel v parlamentarno obravnavo nov zakonski akt.

▪ *Izobraževalna dejavnost šole*

Izobraževalni program šole je zelo raznovrsten in obsežen. Največ pozornosti je namenjeno štiritletnemu programu, ki izobražuje za naziv diplomirani knjižničar. V program letno sprejmejo 260 študentov (180 v Københavnu in 80 v Aalborgu). Diplomanti se lahko zaposlujejo v državnih ali občinskih knjižnicah (z izjemo šolskih knjižnic), v glavnem kot bodoči direktorji knjižnic. Vedno več pa se jih zaposluje v knjižnicah, dokumentacijskih ter informacijskih centrih v privatnem sektorju.

Podiplomski študij traja dve leti, organizirana sta dva programa. Pri prvem je poudarek na informacijskih znanostih in poteka v okviru Kraljeve šole, diplomanti pa postanejo magistri knjižničnih in informacijskih znanosti (M.L.I.Sc.). Študirati je možno tudi izredno (v tem primeru traja program štiri leta). Drugi podiplomski program organizira šola v sodelovanju z univerzo v Odenseju (kjer program tudi izvajajo) in izobražuje magistre kulturoloških in komunikoloških znanosti.

Kraljeva šola izvaja tudi dva teoretično usmerjena programa s področja knjižničarstva za dodatno usposabljanje že zaposlenih v knjižnicah. Prvi program traja dva semestra in je namenjen knjižničnim delavcem z visokošolsko izobrazbo, ki so zaposleni v znanstvenih knjižnicah, drugi program pa traja pet tednov in je namenjen usposabljanju knjižničarskih pomočnikov. Šola ponuja tudi izobraževalni program za zaposlene v javnih in privatnih arhivih, vendar pa za tovrstno usposabljanje zadnje čase ni dovolj zanimanja. Poleg tega organizira šola tudi različne oblike dopolnilnega in permanentnega izobraževanja tako v svojih oddelkih kot po knjižnicah širom Danske. Letno se krajših ali daljših izobraževalnih oblik udeleži okoli 4.000 zaposlenih v knjižnicah, dokumentacijskih ter informacijskih centrih.

Študijski program za usposabljanje šolskih knjižničarjev obsega približno 300 lekcij, kar skupaj znese tri mesece "full-time" programa, izvaja pa ga Danska kraljeva šola za

⁵ Danmarks Biblioteksskole.

⁶ 6 DKK = 1 USD.

pedagogiko v Københavnu oz. v njenih dislociranih oddelkih. Omenjena šola organizira tudi krajše izobraževalne oblike za šolske knjižničarje.

▪ *Raziskovalna in svetovalna dejavnost šole*

Pomembna naloga šole je izvajanje raziskovalnega dela, ki prispeva k oblikovanju teoretičnih osnov za poučevanje in razvoj znotraj znanstvenega področja. V raziskovalno in razvojno delo vlaga šola skoraj eno četrtno vseh svojih sredstev. Šola ima dva raziskovalna odbora (v Københavnu in v Aalborgu), ki sodelujeta pri načrtovanju in izvajanju raziskovalne dejavnosti. V letu 1996 je šola ustanovila Center za informatijske študije, ki se ukvarja s kvantitativnimi študijami dokumentov (bibliometrija) in kvantitativnimi študijami dejavnikov, ki vplivajo na razvoj znanosti in tehnologije (scientometrija). Izraz »informatika« naj bi torej zajemal obe področji. Raziskovalne projekte finančno podpirajo Ministrstvo za kulturo, Evropska Skupnost, pa tudi drugi naročniki posameznih projektov. Omeniti je še treba, da velik del sredstev priteka iz programov kot so Nordplus, Erasmus in Tempus, ki omogočajo Danski kraljevi šoli za knjižnične in informacijske znanosti vključevanje v številne mednarodne projekte. Hitro se razvija tudi svetovalna dejavnost, ki šoli prinaša precejšen zaslužek. Ob koncu minulega leta je bilo na Oddelku za svetovanje zaposlenih šest samostojnih svetovalcev.

▪ *Knjižnica Kraljeve šole za knjižnične in informacijske znanosti*

Knjižnica služi izobraževalnemu in raziskovalnemu procesu na šoli, njene storitve pa lahko uporabljajo tudi drugi uporabniki. Je osrednja knjižnica za področje knjižničnih in informacijskih znanosti in ena izmed največjih knjižnic s področja knjižničnih in informacijskih znanosti na svetu. Njen fond (180.000 enot knjižničnega gradiva in 3.500 naslovov serijskih publikacij) predstavlja zbirka gradiva, ki je na voljo za izposajo ter obsežna zbirka referenčnega gradiva, ki je dostopna za uporabo v prostorih knjižnice. Knjižnica zbira in daje v uporabo tudi neknjižno gradivo npr. video zapise, diapozitive, filme, mikrofilme, plakate, fotografije ipd. Vso gradivo je na voljo v prostem pristopu. Gradivo za izposajo je urejeno po sistemu UDK, na domači strani knjižnice pa so na voljo abecedno in sistematsko urejena gesla, ki se uporabljajo za postavitev gradiva. V drugih zbirkah je gradivo urejeno po sistemu DK5 (Danski decimalni klasifikacijski sistem, verzija 5), prilagojeni Deweyev sistem, ki ga uporabljajo v danskih splošnih knjižnicah. Periodične publikacije izposoja knjižnica za 14 dni, izjema so zadnje številke vsake izmed njih. Če so publikacije v referenčni zbirki, si jih uporabniki ne morejo izposoditi na dom.

Podatki o informacijskih virih so na voljo v računalniškem katalogu BIB-KAT, v katerega uporabniki vstopajo s pomočjo vmesnika BIBLIS v okolju Windows. Knjižnični katalog je dostopen preko Interneta.⁷ Osnovne informacije o knjižnici, njenih informacijskih virih in njihovi uporabi so na voljo na njeni domači strani, pa ne le to, omogočen je tudi dostop do orodij za brskanje po Internetu.⁸

Najpogosteje uporabljani bibliografski zbirki sta LISA (Library and Information Science Abstracts) in Nordisk BDI-Indeks (Nordic LIS Index). Slednja predstavlja zbirko podatkov o danski, švedski in norveški literaturi s področja knjižničnih in informacijskih znanosti in vsebuje več kot 28.000 zapisov. Monografske publikacije in drobn tisk so vsebinsko obdelani s pomočjo uporabe tezavra za področje knjižničnih in informacijskih znanosti. Tezaver je v danskem jeziku in je dostopen v elektronski obliki na URL <http://www.db.dk/dbi/vejled/tesaurus.htm>. Zbirke na cd-romih so dostopne mrežno.

⁷ URL <http://www.db.dk/biblis/biblis.htm>

⁸ URL <http://www.db.dk/dbi/internet/inetinfo.htm> in <http://www.db.dk/dbi/internet/bdi-info.htm>

3. STROKOVNA ZDRUŽENJA IN ORGANIZACIJE

Na Danskem obstaja več združenj in organizacij s področja knjižničarstva. Na eni strani so to strokovne zveze, ki se pogajajo za plače in delovne pogoje za različne skupine zaposlenih, na drugi pa združenja (društva), ki zastopajo različne strokovne interese knjižničarjev in združujejo tako posameznike kot ustanove. Skupnega knjižničarskega društva za celoten danski knjižnični sistem ni, so pa leta 1989 pomembnejše knjižničarske organizacije ustanovile poseben forum, ki naj bi izboljšal sodelovanje med njimi. Ta interdisciplinarni forum imenujejo »Knjižnični dežnik«, povezuje pa Dansko združenje knjižnic, Združenje danskih raziskovalnih knjižnic, Združenje danskih šolskih knjižnic, Združenje danskih šolskih knjižničarjev, Zvezo danskih knjižničarjev, Združenje danskih direktorjev knjižnic in knjižnične odbore za zastopanje ožjih interesov znotraj stroke.

Društvena aktivnost na področju knjižničarstva je na Danskem neprimerno bogatejša, kot pri nas, saj se tako ustanove kot zaposleni lahko vključujejo v več združenj. **Dansko združenje knjižnic** je najstarejše združenje. Njegov cilj je promocija danskega knjižničarstva ter pospeševanje sodelovanja in izmenjave strokovnih izkušenj znotraj področja kulture. Združenje izdaja različne publikacije in pripravlja konference. Člani so lahko tako ustanove kot posamezniki, ki delujejo na področju knjižničarstva. Združenje je nastalo leta 1905 kot združenje splošnih knjižnic. **Združenje danskih znanstvenih knjižnic** je bilo ustanovljeno leta 1978, ko so raziskovalne knjižnice in njihovo osebje izstopile iz Danskega združenja knjižnic. Sestavljata ga dve samostojni združenji: prvo združuje ustanove - znanstvene knjižnice, drugo pa osebje, zaposleno v teh knjižnicah. V **Združenje danskih šolskih knjižnic** se vključujejo tako posamezniki kot ustanove ali firme, kakorkoli povezane s šolstvom. **Zveza danskih knjižničarjev** vključuje le t.i. strokovno usposobljene knjižničarje, diplomante Kraljeve šole za knjižnične in informacijske znanosti, zaposlene v različnih ustanovah. **Združenje direktorjev danskih knjižnic** povezuje direktorje splošnih knjižnic in tudi njihove namestnike, če gre za območja z več kot 25.000 prebivalci. **Dansko združenje šolskih knjižničarjev** povezuje pedagoško osebje, ki dela ali je delalo s šolskimi knjižnicami in ki se sicer združuje v organizacije na področju šolstva. Knjižničarji pa so aktivni tudi v drugih organizacijah, preko katerih poskušajo izboljšati svoj status.

Zaključne misli

Danska nas je prevzela zaradi svoje urejenosti, s katero se srečuješ na vsakem koraku (od npr. prometa pa do delovanja javnih ustanov). Knjižnični sistem in knjižničarstvo je na zavidljivi razvojni stopnji, o potrebnosti knjižnic pa se ne sprašujejo – knjižnice so zanje pomemben dejavnik tako družbenega, kulturnega kot ekonomskega razvoja. Danske izkušnje lahko koristno vključimo tudi v naše knjižničarstvo, pa ne le izkušnje! Malce danske zagnanosti (ali celo trme), samospoštovanja in pragmatičnosti bi tudi nam ne škodilo...

Melita Ambrožič

Viri:

1. Annual Report 1996. København : Royal School of Librarianship, 1997
2. Classic Libraries in Copenhagen. København : The Danish Society for Library History, 1997
3. Danish Cultural Policy. København : The Danish Ministry of Culture, 1996
4. The Danish National Library of Science and Medicine. Copenhagen University Library. København : DNLB, 1997
5. Dansk Biblioteks Center : an Introduction. Ballerup : Danish Library Centre, 1997
6. Data on Denmark. København : Statistics Denmark, 1996
7. Denmark in a Nutshell. København : Royal Danish Ministry of Foreign Affairs, 1997
8. Skamris Inger: Mobile library services in Denmark. 63rd IFLA general conference, 1997, Copenhagen, Booklet 3, str. 73-76
9. Svane-Mikkelsen Jorge: The Library System in Denmark. København : Royal School of Library and Information Science, 1997